

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΙΣ

Πτυχ. Ιερέως ἐν ΒΑΘΩ Κρήτης

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Ἑσωτερικοῦ Δρ. 25

«Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ» (Β' Κορ. γ. β.)

ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Κύριε Διευθυντά τῆς «Νέας Ζωῆς»

Πρὸ τινος χρόνου ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς στήλας μίας τῶν Ἑλληνικῶν Ἐφημερίδων τριστήλον περίπου ἄρθρον ὑπὸ τὸν ὥς ἄνω τίτλον, δηλ. «Τι ἐστὶν ἄνθρωπος», ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ γράφων, παραθέτων τὰ ἐν τῷ Ἰωβ κεφ. λη-λθ κλπ. προβαλλόμενα εἰς τὸν Ἰωβ ἐρωτήματα, παρὰ Κυρίου, ἐκ, ἢ διὰ, τοῦ ἀνεμοστροβίλου, ἀφίνει τεχνιέντως νὰ ἐξυπακούε-ται ὡς συμπέρασμα ὅτι, ἐπειδὴ ὁ τότε ἄνθρωπος, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰωβ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ταῦτα, εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἀπαντᾷ θετικῶς καὶ ὀρισμένως, διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἀνακαλύψεων, καὶ ἐπειδὴ πολλὰ τῶν ἐρωτημάτων αὐτῶν διατυπώνονται ἐκεῖ οὐκ κατὰ τὸν ἐπιστημονικὸν τῆς σήμερον ὀρισμὸν, ἀλλὰ εἰς γλῶσσαν καὶ διατύπωσιν προσαρμοζομένην εἰς τὴν δημόδιον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀντίληψιν, καὶ ἐπειδὴ ἡ Γραφή δὲν διαλαμβάνει ἀπάντησιν ἢ λύσιν εἰς τὰ οὕτω προβαλλόμενα πρὸς τὸν Ἰωβ προβλήματα, τὰ ὁποῖα λύει σήμερον ἡ ἐπιστήμη, — ἄρα ὁ ἄνθρωπος τῆς σήμερον ὑπερέχει τὸσον ἀσυγκρίτως τοῦ πρὸ 3.500 ἐτῶν καὶ πλέον ἀνθρώπου, ὅσον ἡ ἐπιστήμη ὑπερέχει τῆς Γραφῆς εἰς φῶς, εἰς ἀποκάλυψιν εἰς ἀποσαφήνισιν δυσκόλων διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον ἐν γένει ἀφορώντων προβλημάτων.

Καὶ τὸν δίκην σωρείτου ὀρισμὸν αὐτὸν ἀφίνει ὁ γράφων διὰ μακρῶν νὰ ἐξαχθῇ ὡς ἀπάντησις εἰς τὴν ὁποίαν θέτει ἐρώτησιν, «Τι ἐστὶν ἄνθρωπος;» Ἐν τούτοις μία μᾶλλον περιεκτικὴ καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων καὶ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου προσαρμοζομένη ἀπάντησις εἰς τὸ σπουδαῖον αὐτὸ περὶ τοῦ Ἀνθρώπου ἐρώτημα, ἦτο μᾶλλον ἐνδεδειγμένη καὶ ἐπιβεβλημένη εἰς τὸν ἐπὶ ἡ φθέντα νὰ πραγματευθῇ τὸ τοιοῦτο ζήτημα ἀρθογράφον. Καὶ τοιαύτην ὀρισματικὴν ἀ-

πάντησιν θὰ ἐπροτιμοῦμεν ἡμεῖς διὰ τὸ ἐρώτημά του, καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὸ συμπεράσματά του, νὰ προβάλλωμεν τὴν ἐξῆς διὰ τῶν λόγων ἀρχαίου τινος πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας. «Ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον νοερόν, αἰσθητικόν, θείου νοῦ (πνεύματος) καὶ ζωῆς αἰωνίου δεκτικόν, καί, τῇ ταύτης στερήσει, θνήσκόν!! Τοῦ ὀρισμοῦ τούτου ἀληθεύοντος ἐπιστημονικῶς, — ὡς ἀληθεύει ἀπὸ Γραφικῆς ἀπόψεως (Γένεσ. α'. 27), — ἔχομεν τότε ἐν αὐτῷ τὴν λύσιν τὸσον τῆς σημερινῆς τοῦ ἀνθρώπου διανοητικῆς ἀναπτύξεως διὰ τῆς σὺν τῷ χρόνῳ ἐπιδράσεως τοῦ θείου νοῦ ἐπὶ τοῦ νοός του πρὸς ἐμβάθυνσιν καὶ κατανόησιν τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἔργων τοῦ Δημιουργοῦ του, ὅσον καὶ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος ἂν ἡ Γραφή εἶναι θείας προελεύσεως βιβλίον, ἂν εἶναι θεοπνευστος τῶν αἰώνων ἀλήθεια καὶ ἀποκάλυψις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Κυρίου, ἢ βιβλίον ἀντιφερόμενον καὶ διαφωνοῦν πρὸς τὸ βιβλίον τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὴν διανοίγουσαν καὶ ἐξηγοῦσαν τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐπιστήμην.

Καθότι, ὅ,τι προβάλλεται ὡς ἀντίρρησις παρὰ τῶν ἀπιστούντων, καὶ ὅ,τι, ὡς εἵπομεν, ἀφίνεται νὰ ὑπονοηθῇ εἰς τὸ προμνησθὲν ὑπὸ ἐξέτασιν ἄρθρον, εἶναι ἡ ἀπορία, καθ' ἣν ἐὰν ὑπάρχῃ Θεός, καὶ ἡ Γραφή εἶναι βιβλίον Αὐτοῦ, γραφὲν δι' ἀνθρώπων θείου νοῦ δεκτικῶν καὶ ὑπὸ θείου πνεύματος πεπληρωμένων, εἶναι ἀκατάληπτον τὸ ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ προδίδει ἄγνοιαν καὶ πλάνην περὶ τὴν ἔκφρασιν ἢ διατύπωσιν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων ἢ ἀληθειῶν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ Συγγραφέως ἢ τῶν θεοπνεύστων Αὐτοῦ ὀργάνων!

Ἀκριβῶς. Ἡ ἔνστασις αὕτη εἶναι πολὺ λογικὴ. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πρωτουργὸς τῆς Γραφῆς, ὡς εἶναι ὁ πρωτουργὸς πάσης ἀληθείας, καὶ εἶναι ἀκατάληπτον τὸ ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἐπλήρῃ τὴν Γραφὴν μὲ ἐπιστημονικὰ λάθη μετ' ὅλον ὅτι ὁ κύριος τῆς Γραφῆς προορισμὸς δὲν εἶναι νὰ διδάξῃ ἐπιστημονικὰς ἀληθείας. Ἀλλ' εἶναι πράγματι, λάθος, ἄρνησις ἢ,

ἀναίρεσις τῶν ἐπιστημονικῶν γεγονότων ἢ ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς Γραφῆς χρησιμοποίησις ὄρων γλωσσικῶν, προσαρμοσμένων πρὸς τὴν κοινὴν χρῆσιν καὶ ἀντίληψιν, καὶ πρὸς αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἐπιστημονικὰ γεγονότα, χωρὶς ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἀποκλείωσιν ἢ διαρρήδην νὰ διαψεύδωσι ταῦτα; Εἶναι π. χ. ἄρνησις τοῦ φυσικοῦ γεγονότος τῆς ὑψώσεως τοῦ ὀρίζοντος, παρὰ διασήμενον ἐπιστημόνων, οἵτινες ἀνέρχονται εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὄρους ὅπως: «ἀπολαύσωσιν ἐκεῖθεν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου», ὡς λέγουσιν; Εἶναι ἐπιστημονικῶς ἀληθές: ὅτι ὁ ἥλιος κατήλθεν ἢ ἐδυσε; Ὁ ἥλιος οὐδέποτε ὑψώθη, καὶ οὐδέποτε κατήλθεν, ἢ γῆ μόνον περιστράφη ἀπλῶς περὶ τὸν ἄξονά της. Ἐὰν λοιπὸν ἐν τῇ συνήθει ὁμιλίᾳ ἐκφραζώμεθα δι' ὄρων μὴ ὀρθῶν ἐπιστημονικῶς, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως καθιερωμένων καὶ χρησιμοποιομένων, διατὶ τάχα νὰ φαίνεται εἰς πολλοὺς περιέξενον ὅτι τὸ ἴδιον συμβαίνει εἰς τὴν Γραφήν; Θὰ ἠνόουν, θὰ ἀντελαμβάνοντο οἱ ἄνθρωποι τότε, ἢ καὶ τότε ἀκόμη, ἐὰν τὰ πράγματα ἐξετίθεντο ἐν ἐπιστημονικῇ φρασεολογίᾳ; Καὶ ἦσαν κοινῶς γνωστοὶ τότε οἱ ἐπιστημονικοὶ ὀρισμοὶ τῆς σημερινῆς; Καὶ ἐντούτοις, καίτοι ἡ Γραφή κατηρητίσθη ἐπὶ διάστημα 1300 καὶ πλέον ἐτῶν, καὶ πρὸ τόσων ἀπομεμακρυσμένων ἀπ' ἡμῶν αἰώνων, ὅποτε ἡ ἐπιστήμη εὐρίσκειτο ἀκόμη εἰς τὰ σπάργανα, οὐδεὶς ἐπιστημονικῶς παραλογισμὸς μολύνει τὰς φράσεις αὐτῆς; Δέλους, ἀλλὰ τούναντίον, μία σοφῶς ἐκλελεγμένη φρασεολογία διήκει δι' ὅλον αὐτῶν, ἢ ὅποια χωρὶς νὰ ἀποκαλύπτῃ προκαταβολικῶς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας, ἐπικυροῖ ταύτας καὶ ἐπικυροῦται παρ' αὐτῶν, καθ' ὅσον οἱ αἰῶνες ἐξελλίσπονται καὶ ἀποκαλύπτουσι τοιαύτας ἀληθείας.

Λάβετε τώρα πρὸς ἀπόδειξιν τὴν ἐν τῇ ἐν λόγῳ ἄρθρῳ «Τι ἐστὶν Ἀνθρώπος» προβαλλομένην φρασεολογίαν τῶν πρὸς τὸν Ἰωβ ἀπευθυνομένων ἐρωτημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἀρθογράφος εἰκάζει ὅτι ἡ Γραφή διδάσκει ὅτι ἡ Γῆς εἶναι ἐπίπεδος, καὶ «ὄχι στρογγύλη», διότι ὁ Κύριος ἐρωτᾷ τὸν Ἰωβ, «ἐπὶ τί νος εἶναι ἐστηριγμένα τὰ θεμέλια τῆς Γῆς;» (Ἰωβ λη! 6). Ὁ ἀρθογράφος λέγει ὅτι «ὁ σύγχρονος; ἄνθρωπος ἀπαντᾷ ὅτι θεμέλια (τὸν ἔβρ. κείμενον λέγει *στηρίγματα*) δὲν ὑπάρχουν, διότι ἡ Γῆς ταξιδεύει εἰς τὸ κενόν. Ἀλλ' ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, λέγομεν ἡμεῖς, ὁ ἔχων γνῶσιν τῶν Γραφῶν χωρὶς ν' ἄρνηθῃ ὅτι «ἡ Γῆ εἶναι στρογγύλη», καὶ ὅτι «αὕτη ἐκτείνεται εἰς τὸ κενόν, καὶ κερματίζεται ἐπὶ τὸ μη-

δὲν» διότι ἡ Γραφή διεκκήρυξε τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτὰ γεγονότα *χιλιάδας ἔτη πρὶν γνῶρίση ταῦτα ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος*», (ὄρα Ἦσα μ'. 22. Ἰωβ κατ 7),—«ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος» ἀπαντᾷ ὅτι, τοιαῦτα «στηρίγματα» τῆς Γῆς ὑπάρχουν, καὶ εἰς τὴν σύγχρονόν του γλώσσαν καὶ ὀνομάζονται «ἔλξεις καὶ βαρύτης». Ἐὰν ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ἰωβ ἐγνώριζεν ὅτι τὰ στηρίγματα ὀνομάζονται οὕτω—ὡς ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Γῆ *αἰωρεῖται εἰς τὸ κενόν*, καὶ εἶναι *στρογγύλη*,—θὰ τὰ ὀνόμαζεν «ἔλξιν καὶ βαρύτητα», καὶ ὄχι «στηρίγματα». Ὅπως καὶ ἂν ἔχη ὁμοῦς ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Γῆ συγκρατεῖται εἰς τὸ κενόν καὶ εἰς τὸ μηδέν, ἀπὸ κάποια «στηρίγματα», καὶ τὸ ζήτημα εἶναι ποῖος ἐδίδαξε τὸν συγγραφέα αὐτὸν ἀστρονομίαν καὶ φυσικὴν! Ὅσον ἀφ' ἑαυτῆς τὴν καύχησιν «τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου» ὅτι μὲ τὸ τηλεσκόπιόν του ἀνεκάλυψε δεκάδας χιλιάδων ἀστέρων εἰς τὴν ὁιάδα τῶν Πλειάδων, ἡ Γραφή ἀπεκάλυψε ταῦτα; καὶ ταῦτα διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τῆς θείας της καταγωγῆς χιλιάδας ἔτη πρὸ τοῦ τηλεσκοπίου τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Εἰς τὸν Ἱερεμίαν ἀναγινώσκοντες ὅτι «Ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ δὲν δύναται νὰ μετρηθῇ» ὡς καὶ «ἡ ἄμμος τῆς θιλλίσσης» δὲν δύναται νὰ μετρηθῇ» (λγ'. 22). Τοῦτο ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ποιητικὴ ὑπερβολή· ἀλλὰ καὶ δι' ἓνα ποιητὴν ἀκόμη θὰ ἦτο ὑπερβολή, οὕτως εἰπεῖν, ὑπερβολή. Διότι ὅταν ὁ Ἰσραήλ καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος ὑπελόγισαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀστέρων, εὗρον καὶ κατέγραψαν 3,130 καὶ μόνον εἰς ὅλην τὴν κοιλότητα τοῦ οὐρανοῦ ἀστέρας, οἱ ὁποῖοι ἡδύναντο νὰ μετρηθῶσιν. Ἀλλ' ὅταν ὁ Γαλιλαῖος ἔστρεψε τὸ τηλεσκόπιον εἰς τὸν οὐρανὸν εὗρεν ὅτι τὸ ἀμέτρητον ἢ ἀναρίθμητον τῶν ἀστέρων δὲν ἦτο ποιητικὴ φαντασία ἢ ὑπερβολή· ἦτο γεγονός! Διότι μετ' ὀλίγον τὸ τηλεσκόπιον τοῦ Λόρδου Rosse παρουσίασε 400,000 ὄρατους καὶ μετρητοὺς ἀστέρας, καὶ τὸ τοῦ Herschel μετὰ ταῦτα μόνον εἰς τὸν Γαλαξίαν ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων τοιούτων! Τις ἐδίδαξεν Ἀστρονομίαν εἰς τὸν Ἱερεμίαν; Τις ὠδήγησεν αὐτὸν νὰ χρησιμοποιήσῃ ποιητικὴν φρασεολογίαν, ἢ ὁποῖα προσαρμόζεται ἐπακριβῶς εἰς τὰ γεγονότα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης; καίτοι ταῦτα δὲν ἀνεκαλύφθησαν εἰμὴ μετὰ χιλιάδας ἔτη;

Καὶ τίς ἀκολούθως ἐδίδαξε Κοσμογονίαν εἰς τὸν Μωϋσῆν, ὥστε ἡ διάταξις τὴν ὁποίαν οὗτος περιγράφει, εἰς τὰς ἑξ δημιουργικὰς αὐτοῦ ἡμέρας ἢ ἐποχάς,—ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τῶν τε ἀψύχων καὶ ἐψύχων ὄντων ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου,—νὰ ἀνταποκρίνεται

ἐπακριβῶς εἰς τὰ διδάγματα τῆς Γεωλογικῆς ἐπιστήμης, — καὶ χωρὶς νὰ χρησιμοποιῇ καὶ ἓνα μόνον ὄρον κατ' ὅλην τὴν περιγραφὴν τῆς ἐξαήμερου δημιουργίας, ὅστις νὰ διαφωνῇ πρὸς τὰς ἀνακαλύψεις τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης;

Ἄλλ' ἐπίσης τίς ἐδίδασκεν αὐτὸν συγκριτικὴν ἀνατομίαν; Ἡ ἐπιστήμη αὕτη δεικνύει ὅτι ἡ διάταξις τῆς δημιουργίας προβαίνει ἐκ τῶν κατωτέρων εἰς τοὺς ἀνωτέρους τύπους τῶν ζώων. Αὕτη ἤρχισεν ἀπὸ τῶν ἰχθύων, ἡ ἀναλογία τοῦ ἐγκεφάλου τῶν ὁποίων πρὸς τὴν σπονδυλικὴν τῶν στήλην (ἡ ὁποία λαμβάνεται ὡς γνώμων) εἶναι δύο πρὸς ἓν. Ἀκολουθῶντες ἔρχονται τὰ ἔρπετά, μὲ 2 1/2 πρὸς ἓν. Ἐπειτα τὰ πτηνὰ μὲ 3 πρὸς 1. Μετὰ ταῦτα τὰ μαστοφόρα μὲ 4 πρὸς 1. Τελευταῖος δὲ ἠκολούθησεν ὁ ἄνθρωπος μὲ 33. πρὸς 1. ὡς ἀναλογία του! Ἀπολύτως ἡ ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἐκτιθεμένη τάξις.

Καὶ μὲ τὴν ἀπορίαν πόθεν ἐγνώριζεν ὁ Μωϋσῆς τὴν τάξιν ταύτην τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας, ἔχομεν ἄλλην ἀπορίαν, ἥτις εἶναι, πόθεν ἐγνώριζεν ὁ Σολομὼν *φυσιολογίαν*! Ἀναγνώσατε εἰς Ἑκκλησιαστὴν ιβ'. 6. «Πρὶν λυθῇ ἡ ἀργυρὰ ἄλυσσος, καὶ σπῇ ὀλύνχος ὁ Χρυσοῦς, ἢ συντριφῇ ἡ ὕδρις ἐν τῇ πηγῇ, ἢ χαλάσῃ ὁ τροχὸς ἐν τῇ φρεάτι». Ἐν τῇ ἐξαισίᾳ ταύτῃ μεταφορικῇ φρασεολογίᾳ ἔχομεν θαυμασίαν φυσιολογικὴν περιγραφὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Harves ἀνακαλύψεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἑκατοντάδας ἑκατοντάδων ἐτῶν πρὶν ἀκόμη φαντασθῇ τις περὶ κυκλοφορίας τοῦ αἵματος. Διότι, «ἡ ἀργυρὰ ἄλυσσος» εἶναι ὁ ἐν τῇ σπονδυλικῇ στήλῃ μυελός, ὅστις διήκει δι' ὅλης τῆς ράχews πρὸς τὴν κάτω. Ἐξ αὐτοῦ, τὸ διπλοῦν σύστημα τῶν αἰσθητικῶν καὶ κινητηρίων νεύρων διακλαδοῦται πρὸς πᾶσιν διεύθυνσιν. Λύσατε τὴν ἄλυσσον ταύτην, θὰ ἀποθάνητε ἀμέσως. Ἀνοίξατε τὴν κορυφὴν τοῦ κρανίου, ἔχετε τὸν «Χρυσοῦν λίχνον», ὅστις δικρατεῖ τὸν ἐγκέφαλον. Σπάσατε καὶ διασκορπίσατε αὐτόν: καὶ ἡ ζωὴ συνεκλείπει ἐπίσης. Ἀνοίξατε τὸ στήθος, εὗρίσκετε ἐδῶ τοὺς πνεύμονας, «τὴν ὕδριαν», ἐγγύτατα πρὸς τὴν «πηγὴν» τῆς ζωῆς, τὴν καρδίαν ἐσχηματισμένους ὡς «ὕδριαν», καὶ μὲ ὑδρορρόαν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς ὕδριος, ἡ ὁποία εἰσδέχεται τὸν ἀέρα, καὶ ἐκβάλλει τὸν ἀέρα αὕτη εἶναι «ἡ ὕδρις ἐν τῇ πηγῇ». Ἀκολου-

θως παρατηρήσατε ἐγγύτερον, καὶ συναντᾶτε τὴν καρδίαν, ἡ ὁποία ἀνασύρει τὸ αἷμα μέσφ κυανῶν σωλήνων, καὶ ἐκπέμπει αὐτὸ μέσφ ἐρυθρῶν σωλήνων, ἀκριβῶς ὅπως ὁ «τερχὸς» τῶν ἀρχαίων φρεάτων ἀνέλκυε τὸ ὕδωρ δι' μιᾶς σειρᾶς σωλήνων, καὶ ἀπώθει αὐτὸ δι' ἑτέρας. Καὶ ἐρωτῶμεν πάλιν, τίς ἐδίδασκε τὸν Σολομῶνα φυσιολογίαν πρὸ 3,000 καὶ πλέον ἐτῶν;

Ὁ ἀρθογράφος τοῦ «Τί ἐστὶν Ἄνθρωπος» τὰ ἔχει μὲ τὸν Ἰώβ, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰ ἀπευθυνθέντα πρὸς αὐτὸν ἐρωτήματα. Εἰς τὰ ἐρωτήματα ὁμοῦς αὐτὰ ἔχομεν μίαν ἄλλην παράδοξον δῆλωσιν ὅτι τὰ «ἄστρα ψάλλουν»! (Ἰώβ λη'. 7) Ἀλλὰ πῶς! Λάβετε μίαν ρίβιν, καὶ ἂν ἀρχίσητε νὰ κραδαίνητε αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα ταχέως, θὰ παραγάγῃ ἤχον. Ἄλλ' ἂν αἱ κινήσεις ἢ οἱ κραδασμοὶ αὐτὸν καταστῶσι ταχύτεροι, ὥστε νὰ μὴ ἀναπαρίστανται πλέον εἰς ἤχους, οἱ κραδασμοὶ τότε θὰ μεταβληθῶσιν εἰς χρώματα, εἰς ὅλα τὰ χρώματα τοῦ φασματοσκοπίου! Καὶ ὅταν πάλιν δὲν θὰ δύνανται διὰ τῶν ταχυτέρων κινήσεων νὰ ἐκπροσωπῶνται εἰς χρώματα θὰ γείνωσι *Φῶς*. ὥστε τὸ φῶς πράγματι δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ *μουσικὴ*. Καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἀκούομεν ἡμεῖς τὴν μουσικὴν εἰς τὸ φῶς, εἶναι διότι τὰ αἰσθητήρια ὄργανά μας δὲν εἶναι συντονισμένα πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς ἐκείνους κραδασμούς. Οἱ χαμηλότεροι, τοὺς ὁποῖους δυνάμεθα νὰ ἀκούσωμεν, εἶναι 16 1/2 τοιοῦτοι κατὰ δευτερόλεπτον· καὶ οἱ μᾶλλον ὑψηλοὶ εἰς 38,000 κατὰ δευτερόλεπτον. Πέραν τούτων αἱ κινήσεις αὗται μετατρέπονται εἰς χρώματα καὶ εἰς *φῶς*!

Στρέψατε τώρα εἰς τὴν Γραφήν, καὶ ἐκεῖ βλέπετε ὅτι «τὰ ἄστρα τῆς αὐγῆς ἔψαλλον ὁμοῦ» (Ἰώβ λη'. 7) «Χαροποιεῖς (κάννεις νὰ χαίρουν) τὰς ἀρχὰς τῆς αὐγῆς καὶ τῆς ἑσπέρας» (Ψαλμ. xc'. 8) Ἀλλὰ εἰς τὸ ἔβρ. κείμενον ἡ λέξις «*ρανὰν*» τὴν ὁποίαν μεταφράζουν «*Ψάλλειν*» καὶ «*Χαίρειν*» σημαίνει κινεῖσθαι μὲ κραδασμοῦς ἢ διαπάσεις μουσικοῦ ὄργανου. Καὶ ἡ ὀρθὴ μετάφρασις εἶναι «Κάννεις τὰς ἀρχὰς τῆς αὐγῆς καὶ τῆς ἑσπέρας νὰ ψάλλουν μουσικῶς». Καὶ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ παραθέσωμεν καὶ ἄλλα παρόμοια χωρία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὅλα προκύπτει ἡ ἀπὸρία καὶ τὸ ἐρώτημα: Ποί-

ος ἐδίδαξε τοὺς συγγραφεῖς τῶν διαφόρων βιβλίων τῆς Γραφῆς νὰ χρησιμοποιοῦσι γλῶσσας, ἥτις ἀνταποκρίνεται καὶ προσαρμόζεται πρὸς τὰς νεωτέρας ἀνακαλύψεις, αἵτινες χρονολογοῦσιν ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 70 ἐτῶν, ὅτι τὸ φῶς εἶναι εἶδος τι διαπαλλομένης κινήσεως;

Τὶ ἀπαντᾷ εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ «ποῖος» ὁ «σύγχρονος ἄνθρωπος»; Θὰ μᾶς εἴπῃ ὅτι αἱ πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν τοιαῦται διακηρύξεις τῆς Γραφῆς ἐπὶ ἐπιστημονικῶν προβλημάτων εἶναι τυχαῖαι συμπτώσεις; ἢ θὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ διανοίγων καὶ φωτίζων τὸν νοῦν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου διὰ τοῦ νοῦ καὶ πνεύματος, ὥστε νὰ διαβλέπῃ καὶ ἀνακαλύπτῃ τὰ θαυμάσια μέχρι τοῦδε μυστήρια τῶν φυσικῶν νόμων καὶ λειτουργιῶν αὐτῶν εἰς τὰ πράγματα τοῦ ὕλικου κόσμου, εἶναι *Αὐτός*, «Ὅστις ἤγασε καὶ ἐφώτισε τὸν νοῦν καὶ ἐνέπνευσε τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν τῶν συγγραφέων τῆς Γραφῆς; νὰ γράψωσιν ὅσα ἔγραψαν καὶ ὡς τὰ ἔγραψαν; Ἄν ἀληθεύῃ τὸ δεύτερον, ὥς ἡμεῖς πιστεύομεν ἀδιστακτως, «ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος» οὐδὲν ἔχει διὰ τὸ ὅποιον νὰ καυχῇ διότι οὐδὲν ἔχει τὸ ὅποιον δὲν ἔλαβε, καὶ ὅτι ἔχει νὰ κάμῃ, εἶναι νὰ συγκρίνῃ τὴν ἑαυτοῦ μηδαιμνότητά πρὸς τὴν ἀπειρον δύναμιν καὶ σοφίαν, καὶ ταπεινωθῇ ἐνώπιον ταύτης, καὶ δι' ὅσα γνωρίζει καὶ δι' ὅσα κυρίως εἰσέτι ἀγνοεῖ.

Τὰ προβληθέντα εἰς τὸν Ἰωβ ἐρωτήματα εἰσηγήθησαν εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὡς φωνὴ τοῦ Θεοῦ διὰ ἧς μέσφ, τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς φοβερᾶς λαίλαπος, τοῦ ἀνεμοστροβίλου, ὅστις ἐξεράγη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ διηγέθησαν ἐν αὐτῷ πρὸς ταπεινώσιν του διὰ τὴν ὑπεροπτικὴν καὶ ἀαζονικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη ὑπὲρ ἑαυτοῦ (ἴδε κεφ. κατ—λδ'). Ὁ ἀρθρογράφος διολογεῖ ὅτι καὶ ὁ «σύγχρονος ἀκόμη ἄνθρωπος» δὲν δύναται νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τινὰ τῶν ἐρωτημάτων αὐτῶν, καίτοι λέγει δύναται νὰ ἀπαντήσῃ καταρατικῶς εἰς τὰ πλεῖστα: «ὡς γλυκείας ἐπιρροῆς τῆς πλειάδος», δηλ. τὴν ἐπινοδὸν καὶ ἐπικρίτησιν τοῦ ἔαρος δὲν δύναται νὰ δεσμεύσῃ καὶ ἀνατείσῃ. Διότι αἱ *Πλειάδες* ὠνομάσθησαν οὕτω ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ *πλέειν* καὶ ὅτι ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος ὑπεδήλωσεν τὸν χρόνον, καθ' ὃν οἱ ναυτιλοῦμενοι ἡλπίζον ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπαναλάβωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ τὰ κατὰ τὸν χειμῶνα διακολέντα ταξείδια τῶν—οὐδὲ δυνάμεθα καὶ τώρα ἀκόμη νὰ

λύσωμεν τὰ δεσμὰ τοῦ Ὁρίωνος, ἡ ἐμφάνισις τοῦ ὁποίου σημειοὶ τὴν ἔναρξιν τοῦ χειμῶνος καὶ τῶν συνεπειῶν του. Καὶ αὐτὰ καὶ μόνα ἔαν ἦσαν ὅλα τὰ ὁποῖα ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ καὶ ἀγνοεῖ ὁ «σύγχρονος ἄνθρωπος» θὰ ἦσαν ἀρκετὰ νὰ κρατῶσιν αὐτὸν ταπεινὸν καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν φόβον τοῦ Παντοδυνάμου Δημιουργοῦ καὶ κυρίου του, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται καὶ κυβερνᾶται ἡ ζωὴ του. *Ἀλλ'* εἶνε αὐτὰ ὅλα καὶ μόνα; Δύναται λέγει νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῆς ἀστραπῆς διὰ τοῦ ἀλεξικέραυνου. Ἀλλὰ τί δύναται νὰ κάμῃ τὸ ἀλεξικέραυνόν του κατὰ τῆς ἐκρήξεως τῆς σφαιρικῆς λεγομένης ἀστραπῆς; Πῶς δύναται ν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν αἰφνιδίων καταστρεπτικῶν σεισμῶν, τῶν κυκλῶνων, τυφῶνων, λαιλᾶπων, καταιγίδων κ. λ. π. δυνάμεων τῆς φύσεως; Τί γνωρίζει περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς, ἀπὸ φυσικῆς ἀπόψεως, καὶ τῶν ἐκφάνσεων καὶ λειτουργιῶν αὐτῆς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ; Τί γνωρίζει περὶ τῆς γενέσεως τῶν νεοπλασμάτων ἐν αὐτῷ, ἢ περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ὁστέων κ. λ. π. τοῦ βρέφους ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς κυοφοροῦσας; Τί περὶ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ μαγνητισμοῦ; Καὶ δὲ νὰ ἐρωτήσωμεν μᾶλλον συγκριτικώτερον. Τί δύναται ὁ «σύγχρονος ἄνθρωπος» νὰ πράξῃ ἐφ' αὐτὸν εἰς πρωτοτυπίαν πρὸς τοὺς ὁμοίους τοῦ συνανθρώπου; τοῦ μεμακρομένου παρελθόντος; Εἰς τὴν γυμναστικὴν, τὴν ζωγραφικὴν, τὴν περὶ το διαλέγεσθαι καὶ συλλογίζεσθαι δεινότητα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος τοῦ Δημοσθένους, εἰς τὴν τέχνην τῆς βαλσαμώσεως τῶν νεκρῶν, τῆς κατασκευῆς ἐσθιακῆς ὕλης καὶ Ἀμασκηνοῦ Χάλυβος, περὶ τῆς βαφῆς τοῦ Χαλκοῦ καὶ τόσων ἄλλων μυστηρίων τοῦ παρελθόντος, τὰ ὁποῖα φορᾶται ὅλως ἀνίκαν; νὰ ἀντιληφθῇ καὶ ἀναπαραγίγῃ καὶ τὰ ὁποῖα προσπαθεῖ μόνον ν' ἀπομιμηθῇ;

Μὲ τὰς ἀνωτέρω καθυστέρήσεις καὶ ἀδυναμίτας τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ὑπ' ὅψιν καὶ εἰς ποῦλὰ ὑπεροχὴν τῶν πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν ὑπάρχοντων ὁμοίων του, ποῖα δέον νὰ εἶναι ἡ εἰς τὴν τιθεμένην ἐρώτησιν «Τί ἐστὶν ἄνθρωπος» προσήκουσα ἀπάντησις;

Εἰς τὴν προῦσαν αὐτοῦ πεπτωκυῖαν κατάστασιν ὁ ἄνθρωπος παρ' ὅλην τὴν ἐπιστήμην καὶ προόδον του, ἐστὶ θηρίον καὶ τῶν ἀγριωτέρων θηρίων χειρόν κατὰ τὴν ἀγριότητά καὶ τὴν μανίαν τοῦ ὀλέθρου τῶν ὁμοίων του διὰ τῶν εἰς τὰς χεῖράς του μέσων τῆς ἐπιστήμης. Διότι

ἐν τιμῇ ὧν δὲν διέμεινεν, ἀλλὰ ὁμοιωθῇ μετὰ κτήνη τὰ φθειρόμενα (ψαλμ. μθ' 12). Ἄλλ' ἡ Γραφή ὀρίζει τὸν ἄνθρωπον ὡς τὸ ὕψιστον καὶ τὸ μόνον δεκτικὸν θείου νοῦ καὶ πνεύματος δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Ὅτι εἶναι ὁ προωρισμένος παρὰ Θεοῦ ἄρχων πάντων τῶν ἔργων, τῶν χειρῶν Αὐτοῦ, τὰ ὅλα ὑπέταξεν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ ἔπλασεν αὐτὸν πρὸς τοῦτο ἀρχικῶς τέλειον γήϊνον ὁμοίωμα τοῦ Δημιουργοῦτου, εἰς τὴν ὁποίαν κατάστασιν ὡς εἴπομεν, δὲν ἔμεινεν, ἀλλ' ἐμόλυνεν ἑαυτόν. (Γεν. α' 27, Ρωμ. ε' 12 Ἐκκλ. ζ' 29) δι' ὅπερ καὶ δὲν βλέπομεν εἰσεῖτι τὰ πάντα ὑποταγμένα εἰς αὐτόν. Πλὴν; ὁ Θεός, ἐξ εὐσπλαγχνίας καὶ ἀγάπης προώρισεν τὴν εἰς τὴν ἀρχικὴν τελειότητα ἀποκατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν στεφάνωσιν αὐτοῦ μετὰ δόξαν καὶ τιμὴν, καθ' ὁμοιότητα πρῶτον τοῦ στεφθέντος, καὶ ἤδη δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεμμένου καὶ μέλλοντος νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῶν πάντων Αὐτρωτοῦ του.

Τότε, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπὶ γῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Αὐτρωτοῦ, ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἀντίληψις παντὸς ζητήματος παρὰ τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἶνε τελεία· διότι οἱ πάντες θὰ εἶναι διδασκοὶ Κυρίου ἀπὸ μεγάλου ἕως μικροῦ (Ἦσα. νδ' 12 ια' 9. Ἱερμ. λα' 34). καὶ ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη καὶ πρόοδος αὐτοῦ θὰ εἶναι μηδὲν καὶ ἀμάθεια παραβαλλόμενα πρὸς τὸ φῶς καὶ τὴν γνῶσιν τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶνε κάτοχος. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος θέλω παύσῃ τὴν μεγαλυγχίαν τῶν ὑπερηφάνων καὶ ταπεινώσει τὴν ὑψηλοφροσύνην τῶν φοβερῶν. Τότε θέλει καταστήσει τὸν ἄνθρωπον πολυτιμότερον ὑπὲρ χρυσίον καθαρὸν, μάλιστα ἄνθρωπον ὑπὲρ τὸ χρυσίον τοῦ Ὀφείρ. (Ἦσα ιγ' 11.) Ἔως τότε ἡ νῦν ἄλλοπρόσαλλος κατάστασις τοῦ θὰ δικαιολογῇ τὴν ἀπορίαν «Τί ἐστὶν ἄνθρωπος».

Χανία Κρήτης, 16 Αὐγούστου 1928.

M.

ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΟΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΥΠΟ ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΝΑΒΙΑ

« Ἐπικοινωνίαν τῶν Ἀγίων »

Ὁ προφήτης, Ἦσαίας εἰς μίαν τῶν ὁράσεών του ἤκουσε τὰ Σεραφεῖμ κράζοντα πρὸς ἀλλήλα, « Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος Κύριος Σαβαώθ ». Ἐν τῷ Λευιτικῷ λέγεται, ἅγιοι ἔσσεσθε, δεῖ ἅγιος ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Τοῦτο ἀναφέρων ὁ Ἀπ. Πέ-

τρος γράφει, κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ ἢ γενήθητε. Ἡ ἀγιότης, ἐν τῇ ἀπολύτῳ σημασίᾳ τῆς λέξεως, εἶνε ἡ ἔλλειψις παντὸς κακοῦ, ἢ τελειότης. Ὡς τοιαύτη ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεὸν καὶ ἐπραγματοποιήθη ἐν τῷ Ἰησοῦ τῆς Ναζαρέτ, ἕνεκα τῆς οὐσιώδους ἐνώσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ Πατρὸς. Ἡ δὲ ἐννοία τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἁγίων ἀφορᾷ μόνον «τὰ πνεύματα δικαίων τετελειωμένων», διότι ἄλλως παρὰ τοῖς ἀνθρώποις εἶνε ἀνεφάρμοστος. Ἀδύνατον ἐπὶ τῆς γῆς νὰ φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν πλήρη ἀγιότητα. Τοῦτο λέγει ὁ Ἀπ. Ἰωάννης, «ἐάν εἴπωμεν δεῖ ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν». Καὶ γνωρίζει μὲν καλῶς ὁ ἀπόστολος οὗτος, ὅτι «ὁ ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ οὐχ ἁμαρτάνει», ἀλλ' ἐπίσης δὲν ἀγνοεῖ, ὅτι ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος δὲν ἀποθνήσκει ἀπολύτως, ἐν ὅσῳ εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἡ ἀναγέννησις δὲν ἀποφέρει τοὺς καρποὺς αὐτῆς οὕτω τελείως, ὥστε Ἐκεῖνος, ὅστις εἶνε ὁ ἴλασμος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν νὰ μὴ μένῃ πλέον, ὅταν εἴη ἁμαρτάνωμεν, ὁ παράκλητος ἡμῶν πρὸς τὸν Πατέρα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος βεβοιοῖ ὅτι, τὸ ζῆν αὐτῷ (ἐστὶν) ὁ Χριστός· καὶ ὅτι «πάντα ἰσχύει ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι Χριστῷ». Φρονεῖ δὲ ἀρὰ γε ὁ Ἀπόστολος οὗτος, ὅτι διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ἀπηλλάγη παντὸς στοιχείου ἁμαρτίας, ὅτι κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀγιότητα, εἰς τὴν τελειότητα· Ἀκούσωμεν αὐτοῦ. Ὁμιλῶν πρῶτον περὶ τῆς εἰς τὴν ἀστάσιν ἐλπίδος αὐτοῦ, προσθέτει, «οὐχ δεῖ ψῆθ ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελειώμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ». Ὁ πειρώμενος νὰ καταφθάσῃ εἰς τὴν τελειότητα, ἀλλ' ἐτι ἀλέων ἀπ' αὐτῆς, δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀγιότητος, ἐν τῇ ἀπολύτῳ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, ἀλλ' εἰς κατάστασιν τοῦ καθαγιασμοῦ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ Ἀπ. Παῦλος ὀνομάζει «ἀγίους», τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, πρὸς οὓς ἀπευθύνει τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ, εἰς Κόρινθον, Ἐφεσον, Φιλίππους, Κολλοσάς, ἀλλ' ἀναγινώσκοντες τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῦ βλέπομεν ὅτι, δὲν ἐννοεῖ αὐτοὺς ἀνεῖν ἁμαρτίας· θεωρεῖ δὲ μόνον αὐτοὺς ὡς λίαν ἀγαπητοὺς τῷ Θεῷ, κληθέντας ὅπως γίνωσι ἅγιοι, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐκλήθη ὅπως γίνῃ ἀπόστολος. Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ καλουμένων ἀνθρώπων, τῶν ἀνταποκρινομένων εἰς τὴν κλῆσιν ταύτην, δεόν νὰ ἰδρυνθῇ ἡ κοινωνία τῶν ἁγίων ἐκείνων, τῶν πρῶτον μὲν ἁμαρτωλῶν ὄντων, εἴτα δὲ τυχόντων συγγνώμης διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ καὶ πορευομένων τὴν ὁδὸν τοῦ καθαγιασμοῦ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ὅσῳ παρ' αὐτοῖς προκόπτει τὸ ἔργον τοῦ καθαγιασμοῦ, ἐπὶ τοσούτῳ οὕτοι ζωηρῶς συναισθάνονται τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Μήπως ἡ ταπεινότης δὲν εἶνε εἰς τῶν

οὐσιωδεστέρων χαρακτήρων τῆς ἀληθῶς Χριστιανικῆς εὐσεβείας;

Οἱ ἀπόστολοι μεταχειρίζονται δύο παραβολὰς προκειμένου, ὅπως διασαφηνίσωσι τὴν ἰδέαν τῆς γενικῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανῶν, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ συγχαίρῳσι καὶ νὰ συμπάσχωσιν, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Πνεύματος, ὅπως εἰς πάντας ἐδόθη, μετὰ διαφόρων χαρὶ μάτων, ἅτινα ἕκαστος ὀφείλει νὰ χρησιμοποιῇ ὑπὲρ τοῦ κοινῶ ἀγαθοῦ. Καὶ ἡ μὲν ἐξ οὐτῶν ἐλήφθη ἐκ τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Τὸ σύνολον τῶν πιστῶν εἶνε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. «Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἐσέι, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνὸς πολλά ὄντα ἐν ἐστί σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός· «Καὶ γὰρ ἐ ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν». Ἡ δὲ ἑτέρα, ἡ παρὰ τὴν Ἀλ. Πέτρον καὶ τὴν Παῦλον ὁμοίως ἀντιπῶσα, εἶνε ἡ τοῦ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος, τοῦ ἐποικοδομηθέντος «ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν προφητῶν, ὅντος ἀκρογωναίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξεῖ εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ». Οὕτως ἐκφράζεται ὁ Ἀλ. Παῦλος, ὁ δὲ Ἀλ. Πέτρος προτρέπει ἡμᾶς, «οἰκοδομεῖσθε καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες, οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσιάς, εὐπροσδέκτους τῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην οἰκοδομὴν πάντες ἐκλήθησαν ὅπως εἰσελθῶσι, καὶ ὅπως μετὰσχῶσι τῆς κοινωνίας ταύτης πασῶν τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἐστραμμένων ψυχῶν, τῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐξηγορασμένων καὶ καθηγιασμένων διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει κοινότης παθημάτων, κοινότης χαρῶν, κοινότης ἀμοιβαίων προσευχῶν καὶ ἐλπίδος.

Τοιαῦτα εἶνε αἱ περίπτωσις τῆς ἰστορίας Ἐκκλησίας προσδοκίαι. Ἀλλὰ μήπως ἡ ἐπικοινωνία αὕτη τῶν ψυχῶν περιορίζεται μόνον ἐπὶ τῆς γῆς; Ὁ Ἀλ. Παῦλος ἀρνεῖται τοῦτε, γράφων ὅτι, «ἡ ἐξουσία τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀρίτης αὐτοῦ ἀποκαταλλάξει τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀποκαταλλαγὴ αὕτη, τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τῶν ἐπὶ γῆς οἰκούντων, εἶνε ἡ καθιδρύνουσα τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπικοινωνίαν. Οἱ ἐπὶ τῆς γῆς σιτρατεύοντες δύνανται νὰ ἐκαλεῶνται τὴν ἀρωγὴν τῶν προηγμένων αὐτῶν, καθὼς καὶ νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ αὐτῶν, ἅτε τοῦ θανάτου μὴ διακόπτοντος τὴν μεσιτείαν αὐτῶν. Πάντα τὰ δημιουργηθέντα πνεύματα δύνανται ν' ἀνταλλάσσωσι τὰ; παρὰ τοῦ Κυρίου ληφθείσας δωρεάς, ὡς οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἀνταλλάσσουν τὸ φῶς αὐτῶν. Πᾶσα προσωπικὴ, ἐγωϊστικὴ, εὐσεβία, πρέπει νὰ καταστρέφηται διὰ τοῦ πυρὸς τῆς ἀρίτης, καὶ οὕτω δύνανται τις νὰ διῇ ἐν τῷ τελικῷ καὶ ἐπιφανεῖ τέρατι τῆς κοινωνίας ταύτης τῶν ψυχῶν, τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ θάνατος θὰ νικηθῇ καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἦ πάντα ἐν πᾶσι. Τί ὅμως δύνανται νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς τάλαιπώρους ἁμαρτωλοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐφροσύνης; Πρὸ τανδὸς ἡ ἀφρασίς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν.

ΟΙ ΘΕΟΣΟΦΟΙ ΚΑΙ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΑΥΤΩΝ ΨΕΥΔΟΧΡΙΣΤΟΣ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΓΙΑΓΚΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Δημοσιογράφου-συγγραφέως

Καὶ ἄλλοτε ὁ ὑποφαινόμενος, ἡσυχολήθη μὲ θέμα τα ἐκ πρώτης ἐντυπώσεως παρέχοντα τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐκπεύγουν τῆς καθ'αυτὸ εἰδικότητός του.

Ἀλλὰ καὶ τότε ἐλέγομεν καὶ σήμερον ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι:

Ζητήματα καὶ θέματα δημιουργοῦνται ἀτμόσφαιραν, γεγονότα ἀποσκοποῦντα νὰ διασαλεύσουν καὶ νὰ κλονίσουν γενικὰς ἀρχάς, καὶ ὁρισμένους ὁρίστους ἰδεολογίας, δὲν νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ ἀφήνῳνται νὰ παρέρχωνται ἀπαράτηρητα.

Ὁ καλλιτέχνης, ὁ ποιητὴς καὶ ὁ λογοτέχνης ἐν γενεῇ, δὲν νομίζομεν, ὅτι πρέπει τὰ παραμένη ἐξω εἰς τὸ περιθώριον τῆς συγχρόνου ζωῆς. Ἀμέτοχος, ἀπομακροποιημένος καὶ ἀσυγκίνητος.

Ἡ ζωὴ διὰ τὸν ποιητὴν (τὸν ποιητὴν μὲ τὴν εὐρυτέραν σημασίαν τῆς λέξεως) καὶ ὁ ποιητὴς διὰ τὴν ζωὴν....

Ὁ ἀνθρώπος ἀναλλοίωτος. Ὁ αὐτὸς καὶ ὁ ἴδιος πάντοτε διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἰς τὴν καθόλου ἱστορίαν. Ἀναζητεῖ πάντοτε, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς μαθήσεως, χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην «ἐφύσει τοῦ εἰδέναι ὁρέγεται».. Ἀναζητεῖ ἐρευνᾶ καὶ ἐξετάζει καὶ ἐκεί ἀκόμη, ὅπου ἡ ἐρευνα δὲν ἔχει πλέον καμμίαν θέσιν καὶ περὶ αὐτοῦ κυρίως πρόκειται.

Ἡ ἐξέταξις τῶν φυσικῶν φαινομένων εἶνε λογικὴ καὶ ἐπιβεβλημένη. Ἀλλὰ προκειμένου νὰ ἐρευνᾶ τις, καὶ νὰ θέλῃ ν' ἀποκτήσῃ τὴν γνῶσιν τοῦ ὑπερβατοῦ, τῶν πέραν τοῦ αἰσθητικοῦ κόσμου, εἶνε κατὰ τὴν γνώμην μας, ὡς νὰ θέλῃ νὰ ἀντλή ὕδωρ διὰ τοῦ καλά-θίου...

Τὴν ὑπὸ τοῦ λογικοῦ ἐξεταζόμενα εἶνε ὁρισμένα. Μέχρις ὁρισμένου σημείου δύναται νὰ φθάσῃ ἡ σκέψις, ὁ ἀνθρώπινος συλλογισμὸς. Πέραν ἐκεῖνον, τὸν λόγον ἔχει πλέον ἡ πίστις. Ἐκεῖνη τότε μᾶς ἱκανοποιεῖ. Καὶ ὁ στερούμενος ταύτης, ἐπιμέλει νὰ ἐρευνᾶ, ἐν τινὶ προδήλῳ ἀνησυχίᾳ, ἐν τῇ ἀνησυχίᾳ ἐκεῖνη, ἥτις καταλαμβάνει τὸν ἀνθρώπον, τὸν ἐδρισκόμενον μεταξὺ παντοίων ἰδεῶν καὶ σκέψεων, μὴ δυναμένων νὰ τοῦ ἱκανοποιήσουν τὴν λογικὴν. Τὸν εὐρισκόμενον μεταξὺ ἰδεῶν ἀλληλοσυγκρουομένων ἐνίοτε, τὸν αερόμενον μεταξὺ γνώσεως καὶ ἀγνοίας, μεταξὺ βεβαιότητος καὶ ἀβεβαιότητος, μεταξὺ ἀκόμῃ πιστεως καὶ ἀπιστίας.

Καὶ ἀναζητεῖ τὴν ἀλήθειαν ἐν μέσῳ τῶν πολυδαυδαίων κύκλων τῆς αἰνιγματώδους πλέον δι' αὐτὸν μεταφυσικῆς.. Χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι τὰ πάντα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀχθοῦν εἰς ἐπιστημονικότητα, διότι τὰ πάντα δὲν εἶνε λογικὰ.

Δι' αὐτὸ, ἀκριβῶς, καὶ κατὰ καιροὺς διάφοροι μορφοῦνται ἰδέαι, ποικίλαι γνῶμαι καὶ ποιοταὶ θεωρίαι ἐπικρατοῦν, διὰ νὰ καταπραυθῶν καὶ πάλιν ἀργότερον, καὶ ἄλλαι ἀντίθετοι πολλάκις ἐκείνων ν' ἀναφανοῦν καὶ ἐπικρατήσουν, ἵνα καὶ αὗται, μετ' ὀλίγον, ἐκλείψωσιν.

Ἡ αἰτία τῆς πάσης δημιουργίας, τῆς ἀρχικῆς αἰ-

τίας τῶν ὄντων, ἡ παραδοχὴ ἢ μὴ ἀρχικοῦ αἰτίου, ἡ ὑπαρξὶς δημιουργοῦ, ἀπετέλεσαν δι' αὐτοὺς, ἀποτελοῦν καὶ θ' ἀποτελοῦν πάντοτε ζητήματα διηνηκῶν θεωριῶν καὶ ποικίλων δοξασιῶν, ἐφ' ὅσον ἐπαναλαμβάνω, στεροῦνται τῆς πίστεως, μὴ θέλοντες δὲ νὰ ἐννοήσουν, ὅτι ἡ γνῶσις ἡ ἐπιστημονικὴ, δὲν δύναται τὰ πάντα νὰ περιλάβῃ, καὶ ἥτις τὰ μέγιστα διαφέρει τῆς ἐξ ὑποκειμένου γνώμης, τῆς εἰκασίας, ἥτις κατ' ἀνάγκην εἶνε ἡ ἀνομολόγητος ἀφετηρία, τὸ στήριγμα καὶ ἡ βάσις τῶν διαφορῶν αὐτῶν ἰδεῶν καὶ θεωριῶν.

Διὰ τῆς γνώσεως νοοῦμεν γνῶσιν τινά, λέγει ὁ Κάντιος, ἀναντιρροητον, εἰς τὴν ὁποίαν εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ὑποκλιώμεθα, ὡς ἀληθῆ. Ἡ ἔρευνα τῆς φύσεως στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν πιθανοτήτων ἐπιστημονικῶν ἀληθειῶν. Πέραν ὅμως τῶν ὁρίων τῆς φύσεως, τὸ ὑπερέραν, τὸ ὑπερούσιον καὶ ὑπερφύες, οὐδεὶς φυσικοδίφης εἶνε δικαιολογημένος ἐπιστημονικῶς ν' ἀμφισβητῇ. Διότι πέραν τῶν αἰσθήσεων ὑπάρχει κόσμος τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα, ἡ περιοχὴ τοῦ ὑπερβατοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ ἐπιστήμη δὲν δύναται νὰ ἐξελέγξῃ, οὗτε πολὺ περισσότερον νὰ ἔχῃ μετ' αὐτοῦ σχέσιν, ἐφ' ὅσον, ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη τὰς γνώμας τῆς στηρίζει καὶ βασίζει μόνον ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων ἐκ τῶν ἐμπειριῶν καὶ ἐξ αὐτῶν παράγει αὐτάς.

Μόνον διὰ τῆς μεθόδου τοῦ πεποιημένου συλλογισμοῦ φερόμεθα εἰς τὰς ἀνωτάτας ἐννοίας τῆς ὑπάρξεως καὶ ἀρχικῆς αἰτίας τῶν ὄντων.

Ὅσοι νομίζουν, ὅτι τὰ πάντα εἶνε δυνατὸν νὰ γίνωνται γνῶσις πλανῶνται. Τὸ ἀξίωμα τῶν ὀρθολογιστῶν, εἶνε σφαλερὸν καὶ πελαγημένον. Ὁ ἀνθρωπος νοεῖ καὶ διαφορετικώτερα. Νοεῖ μὲ τὸ αἰσθητὸν, μὲ τὴν ἐμπνευσιν. Ὁδηγεῖται δι' αὐτῶν πιστεύει καὶ παραδέχεται. Καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἔδω θέσιν. Τὰ πάντα δὲν εἶνε κριτικῇ. Ὁ καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας κ. Χάινς Ντρίε, ἐρωτώμενος, ἂν παραδέχεται ἄλλην ζωὴν ἀτήνησε μὲ τὸν κατηγορηματικώτερον τρόπον; Πιστεύω. Διὰ νὰ προσθέσῃ ἀμέσως. Αὐτὸ δὲν σημαίνει μ' ὅλα ταῦτα ὅτι ἐγὼ παραμικρὸν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεώς της. Ἄλλο πιστεύω καὶ ἄλλο ἐπιστήμη.

Ἐπιστήμονές τινες, εἰθισμένοι διὰ τῆς σκέψεως καὶ διὰ τῆς ἐμπειρίας ν' ἀποδεικνύουν τὴς θεωρίας τῶν, δὲν τολμοῦν καὶ ἐκεῖνοι νὰ διακηρύξουν, ὅτι ἐκ συνειδότος παραδέχονται, ὅτι ἐξ αἰσθήματος πιστεύουν.

Πέραν ὅμως τῶν ὁρίων τῆς γνώσεως, εἴπομεν ὅτι εἶνε ἡ πίστις. Ἐκεῖνη μᾶς ἱκανοποιεῖ. Ἄλλῃ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν δὲν εἶνε ἀφηρημένη καὶ ἀόριστος. Δι' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, ὅτι δὲν μᾶς ἔδωκε, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μᾶς δώσῃ ἡ γνῶσις, μᾶς τὸ ἔδωκεν ἡ ἀποκαλυπτικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ.

«Ἀπεκαλύφθη τὸ μυστήριον τὰ ἀποκαρτημένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν». Μᾶς τὸ ἔδωκεν ἡ θεία αὐτοῦ διδασκαλία, ἡ διηπειρωθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐργῶν του, καὶ ἐπισφραγισθεῖσα διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ του θανάτου. Καὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας; Ἐκείνου ἐδρανώθη ἡ πίστις; ἡμῶν, καὶ εἰς ταύτην εὖρος ἀσφαλὲς θεοσιμῶν καὶ πλήρη ἱκανοποίησιν.

Καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν λόγων Ἐκείνου διηνηκῶς ὑπὸ τῶν ἀπίστων ἐλεγχόμενη, περισσότερον ἐξυψοῦται καὶ ὑπὸ τὸ πρῶσμα τῆς κριτικῆς διατελοῦσα πάντοτε, οὐδέ οὐτεκατα ἀπτεῖ, ἀλλὰ κραταιοῦται καὶ ἐντείνεται, ἀντιδεικνυμένη πάντοτε, ἀφθαστος καὶ μεγαλειώδης.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἀπιστούντων καὶ τῶν στερεομένων παντελῶς ὑψηλῆς, ἀνωτέρας περὶ τοῦ ὑπερβάτου ὄντος ἰδεολογίας—οἱ τελευταῖοι εὐτυχῶς εἶνε πολλοὶ ἐλάχιστοι—ἔχομεν καὶ τοὺς διαστροφεῖς καὶ στρεβλωτάτης χριστιανικῆς ἀληθείας. Οὕτω, κατὰ καιρὸς δημιουργοῦνται αἰρέσεις καὶ δογματισμοὶ ἀναφαίνονται—προσωπικαὶ πάντοτε, ἀντιλήψεις καὶ πεποιθήσεις τῶν διαφορῶν μεταρρυθμιστῶν—συνεπεία πεπλανημένων καὶ ἐσφαλμένων ἐρμηνειῶν τῶν Γραφῶν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱρνηταὶ τῆς καθόλου χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀληθείας τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ἐν γενεῇ. Ἐκ συστήματος καὶ ἐκ προγράμματος κορρημενεύουν καὶ διαστρέφουν τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν, διὰ σοφιστικῶν μεθόδων, ἐκινεοῦντες ἰδίαν κλειδα ἐρμηνείας πρὸς καταπολέμεισιν τῆς χριστιανωσύνης καὶ ἐπικράτησιν τῶν ἰδίων πεποιθήσεων, περιβαλλομένων συνήθως, καὶ ἐμφανιζομένων, ὑπὸ μορφῇ φιλοσοφικοῦ συστήματος.

Τὰ Ἰνδικὰ θεοκεντρίματα σχετιζόμενα ἀπολύτως μὲ τὸν σκοπὸν τῆς σημερινῆς μας διαλέξεως εἶνε ἀνάγκη δι' ὀλίγων νὰ ἐκθέσωμεν καὶ τὴν ἐξέλιξιν αὐτῶν, ἀπ' ἀρχαιολόγων χρόνων, ἀπ' ἧς ἐνεφανίσθησαν μέχρι σήμερον νὰ παρακολουθήσωμεν.

Εἰς τὴν χώραν τοῦ μυστηρίου, τοῦ περιέργου καὶ μυστικοπαθοῦς λαοῦ, εἰς τὰς Ἰνδίας, ἡ θεοσκεία ἤρχισε ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι μὲ φυσιολατρείαν. Ἡ λεγομένη θεοσκεία Βεδικῇ. Ἐδημιούργησαν μυθολογίαν, ἡ ὁποία ἔχει ἀρκετὰ κοινὰ μὲ τὴν ἐλληνικὴν μυθολογίαν.

Ἀκολούθως, ἀνεπτύχθη ἡ θεοσκεία τοῦ Βραχμανισμοῦ, εἶδος πανθεϊσμοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ σύμπαν εἶνε ἐξέλιξις τοῦ ἀρχικοῦ θεοῦ, καλουμένου ὁ Βράχμα, προσωπικοῦ Θεοῦ, ὅστις πάλιν προέρχεται ἐκ προηγούμενου, ἀπροσώπου τρόπου τινά, καλουμένου οὐδετέρου γένους τὸ Βράχμαν.

Τῆς θεοσκείας ταύτης ἐν τῶν οὐσιωδῶν στοιχείων εἶνε ἡ μετεμψύχωσις, ἡ ἀκριβέστερον, ἡ μετενσάρκωσις.

Ὅτι δηλαδή, ἕκαστον ὄν, μετὰ θάνατον ἀναγεννᾶται, καὶ ἀκόμη, ὑπὸ συνθήκας καλλιτέρας ἢ χειρότερας, ἀναλόγως τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν ἔζησε. Ὑπὸ τύπον δηλ. ἀμοιβῆς διὰ τὰς καλὰς πράξεις καὶ τιμωρίας διὰ τὰ ἀδικήματα. Κάθε κατάστασις νέας ζωῆς εἶνε ἀμέσως συνέπεια τῆς προηγούμενης.

Ἄλλο στοιχεῖον τῆς θεοσκείας τοῦ Βραχμανισμοῦ, εἶνε ἡ περιοδικότης ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐκάστη περίοδος εἶνε μακρὰ σειρὰ ἑκατομμυρίων ἐτῶν.

Λέγεται, δηλονότι ἡ θεοσκεία αὕτη, ὅτι ἡ ἐξέλιξις τοῦ κόσμου ἀποτελεῖται ἐκ διαφορῶν περιόδων, ἑκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει ἑκατομμύρια ἐτῶν.

Μία πάλιν σειρὰ περιόδων, ἀποτελεῖ μίαν ἡμέραν τοῦ Βράχμα (τοῦ προσωπικοῦ δηλονότι Θεοῦ), μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὁποίας καταστρέφεται ὁ κόσμος καὶ ἀναγεννᾶται ἐκ τοῦ Βράχμα.

Ἀφοῦ δὲ παρέλθουν ἑκατὸ ἔτη τοιούτων ἡμερῶν, ἀπορροφᾶται καὶ ὁ προσωπικὸς Θεὸς εἰς τὸν ἀπρόσωπον καὶ ἀναγεννᾶται νέος τοιοῦτος, νέος Βράχμα, καὶ ἐπαναρχίζον αἱ περίοδοι.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν ὄντων τὰ ὁποία ἐξηλθον ἐκ τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ, εἶνε ἡ ἀπειρία τῶν κατωτέρων Θεῶν, τῶν ὁποίων πολλοί, εἶνε ἐξέλιξις παλαιῶν Βεδικῶν Θεῶν.

Σὺν τῷ χρόνῳ δύο ἐκ τῶν κατωτέρων θεῶν, ὁ Βισνοῦ καὶ ὁ Σίβα, ἐξυψώθησαν τόσον εἰς τὴν λα-

τρείαν, ὥστε συνηνώθησαν πλέον εἰς τὸ πνεῦμα τῶν πιστῶν μετὰ τοῦ Βράχμα.

Καί, ὁ μὲν Βράχμα θεωρεῖται ὡς δημιουργός, ὁ Βισνοῦ ὡς συντηρητής, καὶ ὁ Σίβα ὡς καταστροφεύς.

Ἡ μορφή αὐτῆ τοῦ Βραχμανισμοῦ καλεῖται ἐνίοτε Ἰνδουισμός.

Οἱ θεοὶ οὗτοι δὲν στεροῦνται ἐρώτων, γάμων, ἀγωνῶν καὶ παντοίων ἄλλων θούλων. Περὶ αὐτῶν ὁμιλοῦν θανασμῶς δύο μεγάλα ἔποικοιται, ἡ Μαχα-βαράτα καὶ Ραμαγιάνα.

Ἀλλά, οἱ δύο αὐτοὶ θεοὶ: Ὁ Βισνοῦ καὶ ὁ Σίβα ἐξηφώθησαν τόσον, ὥστε, σχεδὸν ἐξετόπισαν τὸν Βράχμα.

Καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη, οἱ Ἰνδοὶ κατανέμονται εἰς δύο φηροκεντικὰς αἰρέσεις, εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας: τοὺς λάτρεις τοῦ Βισνοῦ καὶ τοὺς λάτρεις τοῦ Σίβα.

Ὁ Βισνοῦ, θεὸς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, κατὰ τὴν πίστιν τῶν, ἐπανειλημμένως ἐνεσαρκώθη, εἴτε ὑπὸ μορφὴν ζώον, εἴτε ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπου, χάριν διαφόρων φιλανθρωπικῶν, πάντοτε σκοπῶν.

Τελεσταῖα ἐμφάνις τοῦ Βισνοῦ ἦτο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κρίσνα (πρόσωπον καὶ τοῦτο, ἐννοεῖται μυθολογικόν). Περὶ τῶν μεταμορφώσεων τοῦ Βισνοῦ, ὁμιλεῖτο λαμπρότατον ἀποδόμῳ ποιήσεως σῦνθεμα: «Μπῦγ-βατ-Γιτά» μεταφρασθένδιὰ τὴν ποιητικὴν τοῦ ἄξιαν εἰς πλείους τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ἀυτὴ εἶναι ἐν ὀλίγοις ἡ θρησκεία τοῦ Βραχμανισμοῦ.

Κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα π. Χ. ἀναφαίνεται νέα φιλοσοφικὴ θεωρία. Νέα θρησκεία, εἰς υἱὸς ἡγεμόνος ὁ Σακιά-Μουνί, βλέπων τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὁδὴν, παρητήθη τῶν ἀγαθῶν τῆς κοινωνικῆς του θέσεως, ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην, καὶ ἔδρασε ἰδίαν διδασκαλίαν, τὴν διδασκαλίαν τοῦ Βουδισμοῦ.

Κατ' αὐτὴν, ἡ ὑπαρξὶς τοῦ κόσμου ὀφείλεται εἰς ἐπιθυμίαν.

Ἀρχικὴ τις ἐπιθυμία, ἐπιθυμία ὑπάρξεως, ἥτις γεννᾷ τὴν αὐταπάτην «τὴν Μάγαν» συνεκτείνει τῆς ὁποίας νομίζομεν, ὅτι πράγματι ὑπάρχει κόσμος ἔξω-τερικός, κόσμος ἀντικειμενικός.

Ἡ ὁδὸν κατ' αὐτὸν εἶνε συμφυὴς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐάν δὲ ὁ ἄνθρωπος θέλει ν' ἀπαλλαγῇ τῆς ὁδύνης καὶ τῶν ἀτελειῶν μετενσαρκώσεων, πρέπει νὰ συντρίψῃ τὴν ῥίζαν τοῦ κακοῦ, τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν ταύτην.

Τοῦτο δὲ, μόνον διὰ μακρῶν ἀγώνων καὶ ἐπὶ πολλὰς ζωὰς (ἀναγεννήσεως καὶ μετενσαρκώσεως) καὶ συνεχῶς προσδοῦν κατορθοῦται, ὅτε ὁ ἄνθρωπος καθίσταται Βούδας, λέξις, ἡ ὁποία σημαίνει ὁ εἰδώς, ὁ γνωρίζας.

Ὁ ἄνθρωπος καθίσταται τελειότατος. Εἰσέρχεται εἰς ἀόριστον ἀπολύτου ἀπαθείας, ἥτις καλεῖται Νιρβάνα.

Εἰς τὸν βαθμὸν αὐτὸν τῆς τελειότητος καὶ τῆς ἀπολύτου ἀπαθείας, τῆς Νιρβάνας δηλονότι, ἐφθάσε λοιπὸν πρῶτος ἐκ τῶν θνητῶν ὁ ἡγεμονόπαις αὐτός, ὁ Σακιά Μουνί, ἀπέκτησε τὴν Βούδην, τὴν γνώσιν, ὁποῦτε καὶ κατέστη ὁ εἰδώς, ὁ γνωρίζας, ἦτοι Βούδας.

Εὖς ὅτου ὁμοῦς γίνε κανεὶς Βούδας ἡμπορεῖ καὶ βαθμοὺς κατωτέρων καὶ ἀνωτέρων θεῶν νὰ διέλ-

θῇ.

Ὁ Σακιά Μουνί λοιπὸν, ἐφθάσε τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τοῦ Βούδα, ὅστις σημειωτέον, ἀποκτᾶται ἐν τῇ Γῇ.

Ἀκολουθῶς, ἐδημιουργήθη πλήθος Βουδῶν. Ἀργότερον δὲ ἐγεννήθη ἡ ἰδέα, ὅτι πολλοὶ τούτων (ἀναμορφωταὶ τρόπων τινὰ) προσέρχονται ἐκ τινων αὐθυπάρχων ἀρχικῶν Βουδῶν. Ἐνὸς τούτων ἐνσαρκώσεως, ἡ ἀκριβέστερον ἐνσαρκώσεως ἐνὸς κατωτέρου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ καὶ μάλιστα διηγεῖται ἐνσαρκώσεως, εἶνε ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βουδιστῶν τοῦ Θιβέτ, ὁ μέγας Λάμας, Νταλαϊλάμα (Λάμα) σημαίνει ἱερεὺς.

Μόλις ἀποθάνει ὁ Νταλαϊλάμα, οἱ περὶ αὐτὸν ἱερεῖς, οἱ Λάμα, σπέρδουν καὶ ἀναζητοῦν μετὰ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γεννηθέντων παιδίων νὰ ἀνευροῦν ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην τους, ἐνεσαρκώθη ὁ ἀναπληρωτὴς ἐνὸς ἀρχικοῦ αὐθυπάρχοντος Βούδα, ἵνα ἀνακηρύξουν αὐτὸν Νταλαϊλάμα. Καὶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ παιδίου γίνεται ἐκ τινων ὀρισμένων δι' αὐτοὺς σημείων.

Αὐταὶ εἶνε ἐν συντομίᾳ αἱ κυριώτεραι ἰνδικαὶ θρησκείαι. Ὁ Βουδισμός, ὁ Βραχμανισμός, ὁ Ἰνδουισμὸς καὶ ὁ Βουδισμός.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐγένετο κίνησις ἐκ μέρους Ἰνδῶν ἐχόντων εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν, πρὸς ἔδρασε παγκοσμίου τινὸς λατρείας στηριζομένης πάντως, ἐπὶ τῶν ἰνδικῶν τοιούτων. Κατ' αὐτοὺς ὅλαι αἱ θρησκείαι τοῦ κόσμου περιέχουν ἀλήθειαν—τινα, ἀποτελοῦσαι ἐκφράσεις ἀρχικῶν τινων ἐννοιῶν, προσσηρμοσμένων εἰς τὸ πνεῦμα διαφόρων λαῶν.

Ἡ θρησκεία αὐτὴ ἐκλήθη Βραμοϊσμός, ἐκ τῆς λέξεως Βράμα, ἥτις σημαίνει τὸ θεῖον.

Κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἐκινήθησαν καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῆς λεγομένης Θεοσοφίας, συστήματός τινος φιλοσοφικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ, στηριζομένου κυρίως ἐπὶ τῶν ἰνδικῶν θρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν, δεχομένου πανθεϊσμόν, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος εἶνε ἐξέλιξις Θεοῦ, καὶ μετενσαρκώσεως.

Κυρίως, ἀφ' οὗτο ἡ Ρωσὶς Ἐλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι, γνωστὴ προπαγανδίστρια, ἀσιαλιστρια δόξανον μετέπειτα Ρώσων ἀναρχικῶν διαιρέσασα εἰς μακρὸν εἰς τὸς Ἰνδίας, ἰσχυρίσθη, ὅτι ἐκεκινώθησαν ἐκεῖ μετὰ τινων σοφῶν, ὅτινες ζῶντες ἐν ἀποκέντρῳ καὶ μυστηριώδει τόπῳ, διευσθύνοντο τὰ τοῦ κόσμου διὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῶν καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἐν γένει. Οὗτοι εἶνε οἱ Μαχατμά (δηλ. αἱ μεγάλα πνεύματα, τὰ μεγάλα πνεύματα).

Ἡ Μπλαβάτσκι ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς Θεοσοφίας εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, μετὰ τοῦ συνταγματάρχου Όλκωτ, ποδ πενήκοντα περίου ἔτων.

Κατὰ τὴν θεοσοφίαν, ὅλαι αἱ θρησκείαι εἶνε διαφόροι μοῖραι μιᾶς ἀρχικῆς διδασκαλίας, ἡ ὁποία ἀλλοῦ μὲν διεφθέρη, ἀλλοῦ δὲ παρουσιάσθη ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ ὑπὸ διαφόρων ἰδρυτῶν (διαφόρων θρησκείων) τῶν ὁ οἷων καθαρωτέρη μορφή μετεδίδετο διὰ τῶν ἀσκητῶν (τῶν Ἐλευσινίων, τῆς Ἰουδαίας, τῶν Καθάρων κλπ).

Οἱ Θεόσοφοι, λοιπὸν, ἰσχυρίζονται, ὅτι διαδίδουν τὴν καθαρωτέραν καὶ τελειοτέραν μορφήν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς. Ὅτι, ἐπειδὴ ἀπευθύνεται εἰς μορφωμένην, εἰς μᾶλλον προσηγομένην ἀνθρωπότητα, θὰ μᾶς δώσῃ μορφήν τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς διδασκαλίας μᾶλλον προσηγομένης εἰς τὸν σημερινὸν πολιτισμόν.

Τὴν Μπλαβάτσκι διεδέχθη ἡ Ἀγγλὶς κυρία Ἀν-

να Μπέζαντ, ή όποία και άνέπτυξε την διδασκαλία της Μπλαράτου. Έκ της διδασκαλίας ταύτης εγεννήθη ή λεγομένη «Θεοσοφική Έταιρεία» διαδεδομένη ιδίως έν Άγγλίσ και Άμερική.

Έκ παραλλήλου προς την κ. Μπέζαντ τās αρχάς τή Θεοσοφίας ήσπάσθη και ή Κατερίνα Τίνλεϋ, ιδρύσασα ιδίαν φιλοσοφικήν σχολήν εις την Καλιφορνίαν της Άμερικης, ύφισταμένην και λειτουργούσαν μέχρι σήμερον, και αριθμούσαν αρκετούς όπαδούς, όλως άσχετον προς την Θεοσοφικήν Έταιρείαν. Η Τίνλεϋ και οι όπαδοί της φυσικά, διίστανται έντελώς προς την κ. Μπέζαντ και τούς όμοφρονούντας προς αυτήν, διαφωνούντες εις πολλά σημεία της διδασκαλίας της κ. Μπέζαντ, κυρίως δέ ως προς τό πρόσσωπον του Μεσσίου Κρισναμούρτι περί του όποιου θα όμιλήσωμεν.

Η Τίνλεϋ κατέχεται άκόμη και υπό άλλης ιδεολογίας, να συστήσῃ μίαν πολιτείαν κατά τό σύστημα του Πλάτωνος.

Η Θεοσοφία, λοιπόν, έφόσον παραδέχεται ότι όλαί αι θρησκείαι είνε μορφαί μιās διδασκαλίας, παραλαμβάνει θεωρίας και δοξασίας από την μίαν, εκλέγει από την άλλη, τούτο άπορρίπτει και εκείνο αποδέχεται, αναλόγως των αντίληψεων και των προσωπικών πεποιθήσεων των ήγητόρων της. Θέλουν να συγχωνεύσουν τās θρησκείας με βάσιν πάντα τα Ινδικά θρησκευματα. Ούτω, συγχωνεύουν τόν Βραχμανισμόν με τόν Βουδισμόν.

Από τόν Βραχμανισμόν παραλαμβάνουν τόν παν θεϊσμόν, κατά τόν όποιον, καθώς είπομεν, ό κόσμος είνε εξέλιξις Θεού, ως και την μετενσάρκωσιν. Ότι δηλ. έκαστον άτομον αναγεννάται, υπό συνθήκας καλλιτέρας ή χειροτέρας, αναλόγως της ζωής την όποιαν εζησῃ, και ότι πρόκειται περί άμοιβής τούτον εινά δι τās κλίεις πράξεις, και τιμωρίας δι τās κακίας. Τούτο οι θεόσοφοι αποκαλούν «Κάρμα» ή ό νόμος του αίματός.

Σύμφωνα με την δοξασίαν της μετενσάρκωσης ό Θεός Βισνού, της θρησκείας του Βραχμανισμού, ενσαρκωθείς κατ'εανάληψιν υπό μορφήν άνθ'ώπου και ζών άκόμη, ενσαρκωθεί τελευταίον εις την μορφήν του Κρίσνα. Ο Κρίσνα, λοιπόν, είνε κατά τόν Βραχμανισμόν, ή τελευταία ενσάρκωσις του Θεού Βισνού. (Σημειωτέον, ότι πρόκειται περί μυθολογικού προσώπου).

Οι θεόσοφοι παραδέχονται την εξακολούθησιν των μετενσάρκωσεων του Θεού αυτού, δαχόμενοι, ότι ό Βούδας ήτο νέα εμφάνισις του Θεού Βισνού. Και ούτω έπιτηχάνεται ή συγχώνευσις των δύο θρησκειών του Βραχμανισμού και του Βουδισμού.

Και έω; έδώ τό πρόβλημα, δι' ήμεις τοδύκματον, είνε άνευ σημασίας, καθώς ήμπορεί να σκεττεται όπως νομίζῃ. Άλλα εξακολουθών, και θέλον τον Θεόν Βισνού τόν ανεμφανισθέντα εις τόν Κρίσνα και τόν Βούδαν, εμφανισθέντα, ούτε άλλο ούτε πολύ, και έν τῷ προσώπῳ αυτού του Ίησού.

Συγχώνευσις, λοιπόν, και του Χριστιανισμού. Οι άνθρωποι με πίσσαν εύκολίαν και άνεσιν δογματίζουν, συγχωνεύουν και τά πάντα συγχέουν.

Άλλα και ή διδασκαλία του Χριστού φαίνεται, ότι δεν ικανοποιεί τούς θεοσόφους. Ισχυρίζονται ότι αυτή δεν είνε τελεία.

Και ή κ. Άννα Μπέζαντ, αφού διήλθε πολλά στήματα, χρησιμοποίησα επαναστάσις, σοσιαλιστρια, ριζοσπάστρια, μεταρρυθμιστρια έν Άγγλίσ, άνεκέλευ-

ψε έν τέλει, ότι ή διδασκαλία του Χριστού δεν είνε τελεία, και ότι πρέπει να συμπληρωθῇ. Μη δυναμένη δέ, άτυχώς, να διακηρύξῃ εαυτήν ως εξέλιξιν του Χριστού, αλλά και μη τολμώσα, να μεταμορφωθῇ εις άρρενα, παρέχουσα ίσως εύκαιρίαν εις νέον συγγραφέα να μās δώσῃ την δευτέραν πάπισσαν Ίωάνναν, άπεφάσις, διὰ τό ασφαλότερον να άνεύρῃ νέον τινα, τιν όποιον να παρουσιάσῃ εις τούς όπαδούς της ως νέαν εμφάνισιν του Χριστού. Τό πράγμα έννοείται, δεν ήτο και πολύ δύσκολον. Είπε και ένγενετο. Κατά Μπέζαντ, ό Θεός όποχορευται και πάλιν να ενσαρκωθῇ. Έκστρατεύει, λοιπόν, εις τās Ίνδιαις, και από τι χωρίον παρά την πόλιν Άντιαρ, παραλαμβάνει θρόνον τι, με τόν σκοπόν να τῷ παρουσιάσῃ ως νέαν εξέλιξιν Θεού. Τό Βράμα τό θεϊόν, έν τῷ προσώπῳ του παιδίου αυτού, πλέον όμως προηγμένον και πλέον εξέλιγμένον. Έπανεναρρώσῃς του Θεού Βισνού, όστις εἶχε ήδη ενσαρκωθῇ κατά την Θεοσοφίαν ως Κρίσνα, ως Βούδας, ως Ίησούς. Τό αυτό πνεῦμα δι' όλων αυτών. Άλλά, διὰ τι ταχα δχι και ως Μωάμεδ; Διὰ να κάμῃ δέ περισσότερον πιστευτὸν εις τούς όπαδούς της ή κ. Μπέζαντ, ότι τό παιδίον αυτό είνε ό έχόμενος, ό μέγας Άναμορφωτής και εκκαίευστής της ανθρωπότητος, περί την άνεύρεσιν του συνεδύασε διάφορα φαινόμενα, παρόμοια εκείνων, ατινα ενεφανίσθησαν κατά την γεννησιν του Χριστού. Ούτω, ισχυρίσθη, ότι είδε εις τό στερέωμα λαμπρόν άστέρα άνωθεν άκριβώς της οκτίας του βρέφους. Διὰ να δυνηθῇ δέ κανείς να ιδῇ τόν άστέρα εκείνον, κατ' την κ. Μπέζαντ, έπρεπε να έχῃ έντελή άγγελον, άγνότητα παρθένου. Πλήν, ή κυρία Μπέζαντ, καίπερ λαβούσα μέχρι τότε τρεῖς νομίμους συζύγους, δεν ήμολόγησεν έν τούτοις, να ιδῇ τόν άστέρα...

Και τό βρέφος παραληφθέν ένδυναμούτο και έκραταιούτο πνεύματι και άρεσκεία Άννί Μπέζαντ. Παιδισθέν έδιδάχθη ότι είνε μέγας άνθρωπος. Και εις τόν νέον αυτόν έδόθη τό όνομα Κρισναμούρτι, τό όποιον σημαίνει ή μορφή του Κρίσνα. Ο Κρίσνα, καθως είπομεν, κατά την θρησκείαν του Βραχμανισμού είνε ή τελευταία ενσάρκωσις του Θεού Βισνού. Καί, εκπαδῇ ό Κρίσνα είνε μυθολογικόν πρόσωπον, άξιόλογα ήμικορούμε τά συνταυτῶσμε τόν Κρίσνα και τόν Βισνού εις μίαν και την αυτήν θεότητα. Αυτό τό θεϊόν, τό όριον ενεφανίσθη εις τόν Βούδαν, εις τόν Ίησούν και τώρα εμφανίζεται εις τόν νέον αυτόν, τόν Κρισναμούρτι, τόν έχοντα δηλονότι μόρφην του Κρίσνα, θεόμορφον άκριβέστερον, δυνάμεθα να είπωμεν.

Όπως κατὰ την άνεύρεσιν του βρέφους συνεδύαθη ό άστρο της γεννήσεως του Χριστού, ούτω, οι περί τό παιδίον, έσκέρθησαν ότι όφειλον να άνεύρουν και άλλο γαγονό; ένθῳ υἱόν την εμφάνισιν του Ίησού.

Ο Ίησούς δωδεκαετής έν τῷ ναῷ διδάσκων. Και ό Κρισναμούρτι ένα έτος άργότερον, δχι προηγμένος, αλλά κάπως καθυστερημένος, εις ηλικίαν 12 ετών, συγγράφει βιβλίον ήθικοφιλοσοφικόν έπιγραφόμενον «Στά πόδια του Διδασκαλού». Ουδεμία άμφιβολία, ότι τό βιβλίον έγράφη υπό των περί αυτόν. Προλογίζει ή κ. Μπέζαντ, λέγουσα ότι: εις έμέ, ως προεβύτεραν αδελρήν έλαχε τό προνόμιον να γράψῃ δι' όλίγων εισαγωγήν εις τό μικρόν αυτό βιβλίον, πρώτον έργον ενός νεωτέρου αδελφού, νέου τῷ όντι

κατὰ τὸ σῶμα, ὄχι ὅμως τὴν ψυχὴν...».

Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀναπτύσσονται ἰδέαι οὐδαμῶς σχεδὸν ἔχουσαι πρωτοτυπίαν, καὶ ὅστις τῶν ὁπαδῶν δὲν συμφωνεῖ πρὸς ταύτας, λέγει ὁ συγγραφεὺς, σημαίνει, ὅτι ἡ σκέψις τοῦ δὲν εἶναι ὀρθή. Διότι ἡ σκέψις τοῦ διδασκάλου, τοῦ θεοῦ δηλονότι, καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ γράφοντος Κρισναμούρτι, εἶναι τελεία. Ἀφοῦ οὗτος γνωρίζει τὸ πᾶν.

Καί, ἐνῷ δὲν παραδέχονται τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς τελείαν, διότι τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον δὲν εἶχεν ἀκόμη καὶ αὐτὸ ἐξελιχθῆναι, εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ γὰρ ἀφουν: «Ἡ Σπουδαιότερα πασῶν τῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ ἀγάπη». Μᾶς ὑπερέωσαν... Τὸ βασικόν, μὴ θεμελιώδες κήρυγμα τοῦ Χριστιανισμοῦ παραλαμβάνουν ὡς οὐσιώδη ἀρχὴν τῆς Θεοσοφίας. Τὸ δελέασμα. Τὴν μεγάλην, τὴν ἐξυψωτικήν, τὴν ἀσύγκριτον καὶ ἀπρόσβλητον διδασκαλίαν τοῦ θεανθρώπου, παραλαμβάνουν καὶ ἐκεῖνοι διὰ νὰ μᾶς κάμουν νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ πνεῦμα τὸ θεῖον, ὅπως ἐξοκολουθεῖ τὸ ἴδιον, νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὸν νέον αὐτόν.

Ἐν ἀρχῇ ἡ Θεοσοφία ἤρχισε μὲ τὸ πρόσχημα τῆς καθαρῶς φιλοσοφίας, πλὴν δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ θρησκευτικὴ κατεύθυνσις. Ἐξεδηλώθη εἰς, θρησκευμα. Δι' ὃ καὶ ὁ Κρισναμούρτι διορίζει ἀπὸ τὴν κ. Μπέζαντι «Μεσοφίαν», ὃ δὲ Κάρολος Λετμπήτσο χρεῖται εἰς ἀρχιερέα καὶ ἡ κυρία Μπέζαντι ὑπεράνω ὅλων, αὐτῇ, ἡ θεία ἐπίνευσις, κανονίζουσα καὶ διέπουσα τὰ πάντα τῆς Θεοσοφικῆς ἐταιρείας. Εἰς οὐδένᾳ ἔχει νὰ δώσῃ λόγον. Ὅταν δὲ κάποτε ἐχρησάσθῃ χρήματα, καὶ μάλιστα μέγα ποσόν, ἀκηθύνει ἐγκύκλιον πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς ζητοῦσα τὴν προσφορὰν τῶν, μὲ τὴν αὐστηρὰν παρατήρησιν: «Ὅστις ἤθελε ποτε ζητήσῃ τὸν λόγον τῆς διαθεσεως τῶν χρημάτων, παρακαλεῖται νὰ μὴν ἀποστείλῃ».

Ὁ νέος θεὸς βλέπετε ἔχει πολλὰς δαπάνας: Ταξείδια καὶ περιοδίας. Ἀεροπλάνα καὶ λιμουζίναι. Διαμοναὶ τέρεψις καὶ ἀπολαύσεις, λαμπραὶ περιβολαί, μεταξωτοὶ χιτῶνες καὶ ἐν γένει καλλωπισμοί. Ὑψηροεστίαι, δοῦλοι καὶ παραδοῦλοι, γρμματεῖς καὶ ἐπιτελεῖα. Καὶ ὁ Κρισναμούρτι, ἀπολαύων τῶν πάντων ἀγαθῶν καὶ μὴ αἰσθανόμενος, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὴν ἔλειπιν χρημάτων, διακηρύσσει εἰς τὰ διδάγματά του, ὅτι ὁ πλοῦτος δὲν χρειάζεται... Βεβαίως, ἐφόσον ὑπάρχει, δὲν χρειάζεται...

Ἀφ' ἧς οὕτως ἡ Θεοσοφικὴ ἐταιρεία ἔλαβε χαρακτῆρα θρησκευτικόν, ἐπόμενον ἦτο νὰ γεννηθοῦν καὶ ἀντιρροήσεις, καὶ πολλὰ τῶν μελῶν νὰ διαφωνήσουν ὡς πρὸς τὰ προσβενόμενα. Καὶ ἤδη ὑπάρχουν θεόσοφοι διαφωνοῦντες ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ νέου θεοῦ. Φιλοδοξοῦντες ἴσως, καὶ ἀναμείνοντες ἡ εὐννοία τοῦ θεοῦ νὰ ἐπισκιάσῃ μέρος τῆς ἰδίας οἰκογενείας ἐκάστου...

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑπὸ τὸν ἀνεκτικὸν αὐτῆς οὐρανόν, ὅπου καθεὶς ἰδέα εὐρίσκει ὁπαδούς, εὖρος καὶ ἡ θεοσοφία τοὺς ἰδικούς της. Ἐν Κερκύρα τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1876, ἰδρύθη στοὰ θεοσοφικὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἰονική». Πλὴν, τοσαύτη ἦτο ἡ πίστις τῶν ὁπαδῶν ὥστε εὐθὺς ἀμα τῷ θανάτῳ τῶν δύο ἰδρυτῶν τῆς στοᾶς Σοκλή καὶ Πασχάλη, ἡ θεοσοφικὴ αὕτη στοὰ εὐθὺς ἐξέλιπε.

Ἐν Ἀθήναις ἡ θεοσοφικὴ κίνησις ἤρχισε πρὸ 17 περίου ἐτῶν.

Πρώτῃ ἀπότολος, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ἡ Ἑλβετὶς, κυρία Ζουβέ, ἣτις ἐδίδασκεν εἰς μικτὸν κύκλον, εἰς ἀνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἀφοῦ ἐμήθη εἰς τὰ τῆς καθό-

λου θεοσοφίας γνωστὸν ἐπιστήμονα, ἀνεχώρησε, ἀναθέσασα εἰς αὐτὸν τὴν παραιτέρω διδασκαλίαν, εἰς τὴν συσταθεῖσαν τότε τὸ πρῶτον στοὰν ὃ «Ἑρμῆς». Πλὴν, ὁ πρόεδρος καὶ διδάσκαλος τῆς στοᾶς, κατανοήσας τὴν πλάνην του, ἀνεχώρησεν ὀλίγον βραδύτερον, διαλυθείσης εὐθὺς καὶ τῆς στοᾶς. Μετὰ πάροδον ὀλίγων ἐτῶν εὐγενῆς κυρία ἔφερε Ἀμερικανίδα, κάτοχον τῆς θεοσοφίας, εἰς τὴν ὁποίαν παρείχε πᾶσαν εὐμάριαν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ διδάξῃ τὴν θεοσοφίαν εἰς κύκλον ἀποκληστικῶς κυριῶν. Ἀλλά, κακὸς δαίμων, ὃ τότε δὲς πολιτικὸς διχασμός, διέλυσε καὶ τὴν ομάδα ἐκείνην.

Αἱ ἀρχαὶ τῆς θεοσοφίας δὲν ἤνθεξαν νὰ συγκρατήσουν τὰς θεοσόφους κυρίας τοῦ κομματικοῦ πάθους καὶ εἰς τινὰ συνεδρίασιν, τὴν καὶ τελευταίαν ἐξερύγη θύελλα παθῶν καὶ ἀντεγκλήσεων.

Εἰς μὲτην ἡ Ἀμερικανὴ θεοσοφὸς ἐκήρυξε τὸ δόγμα τῆς «Ἀδελφότητος» καὶ πρὸ τῆς ἐπιμόνου καὶ ζωηρᾶς διαμάχης τῶν ὁπαδῶν, κυνδυνεύουσα καὶ ἡ ἰδία νὰ ἐμπλακῇ, παρασυρομένη ὑπὸ τοῦ γενικοῦ σάλου, σωφρόνως πράττουσα, ὥχτο ἀπισθῶσα.

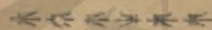
Καὶ οὕτω, ἔληξεν ἀδόξως καὶ ἡ περίοδος αὕτη.

Βραδύτερον, νέαι προσπάθειαι καταβάλλονται ὑπὸ τινῶν θεοσόφων πρὸς σύμπληξιν νέας ομάδος, καὶ οὕτω, συνιστᾶται ἡ στοὰ τοῦ «Ἀπέλλωνος». Πρόεδρος αὐτῆς ἀνώτερος υπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας. Ἀλλά, καὶ ὁ πρόεδρος οὗτος, ὡς δημολογεῖ ὁ ἴδιος, ἀντιληφθεὶς τὸ πεπλανημένον καὶ σφαλερὸν τῶν ἰδίων τῆς Θεοσοφίας, ἀνεχώρησε τῆς ἐταιρείας, διαλυθείσης καὶ πάλιν τῆς στοᾶς ἐκείνης.

Νέοι μῆσται καὶ νέοι ὁπαδοὶ τῆς θεοσοφίας ἰδρύουν ἀγότερον νέας στοᾶς, αἵτινες λειτουργοῦν μέχρι σήμερον τὴν στοὰν τοῦ «Πλάτωνος» τῆς «Μπλαβίτσκι»—Ὀλκντι, τοῦ «Ὁμφέως», τῆς «Ἀθηνᾶς», τῆς ὁποίας τὰ μέλη εἶναι ἀποκληστικῶς γυναικες, καὶ τοῦ «Πυθαγόρα» εἰς τὸν Πειραιᾶ. *

Δὲν δυνάμεθα νὰ προΐδωμεν τὸ μέλλον τῶν στοᾶν τούτων, ἀλλά, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας τὴν τύχην τῶν προηγουμένων, δὲν νομίζομεν, ὅτι καὶ διαφορετικὴ τύχη θέλει ἀναμείνῃ, τὰς ἤδη λειτουργούσας. (Ἔπεται συνέχεια)

Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Διάλεξις» ἐξ οὗ καὶ ἡ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον καταχωρηθεῖσα διάλεξις «Τὰ αἰτία τῆς κακοδαιμονίας ἡμῶν ὡς ἀτόμων καὶ ὡς ἔθνους».

ΑΝΑΓΚΑΙΟΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ

Συνήθιστα ἀκούονται μειψμοίρια διὰ τὴν χαλάρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἐν εὐρείᾳ κλίματι ἐν τῇ σημερινῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ, παρὰ πολλῶν καὶ ἰδίᾳ ἐκ μέρους ἐκείνων τῶν ὁποίων τὸ θρησκευτικὸν κῆθημα διατηρεῖ ἀσβεστον τὸ πῦρ πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ δοτῆρος παντὸς ἀσθεοῦ, καὶ οἵτινες ἐν ἐκάστῳ βήματι αὐτῶν διαβλέπουν τὴν θέσαν δύνανται βοηθῶν καὶ ἀντιλήπτορα τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν ἐφ' ὅσον αὐτὰ στρέφονται ἐπὶ ἡθικοῦ ἐπιπέδου καὶ σκοπὸν ἔχουν τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐναρέτου πράξεως ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ.

Ἀτυχῶς οἱ ὀλίγοι πλέον διατηροῦντες τὴν θεομυργὸν ταύτην δύνομιν ἐν τῇ ψυχῇ των παρὰ τῇ

Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ τοῦ θρησκευέσθαι καὶ σέβεσθαι τὸν Θεόν, εὐρίσκουν καὶ πολλοὶ δικαίως, ὅτι ἡ σπουδαιότερα αἰτία τοῦ κρατοῦντος θρησκευτικοῦ μαρasmus ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ παγερὰ ἀδιαφορία ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων πρὸς μίαν ἐκ τῶν ὑψηλότερων καὶ εὐγενεστέρων ὑποχρεώσεων τοῦ Χριστιανοῦ Ὁρθόδοξου τῆς ἐποχῆς μας πρὸ παντός.

Καὶ εὐλόγως ἡ αἰτία αὕτη εἶναι ἀπολύτως ὀρθή καὶ βάσιμος ἐφ' ὅσον παρατηρεῖται ὅτι κατὰ μέγα μέρος ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ ἀμιλλῶνται οἱ τε ἀρχόντες καὶ οἱ πολλοὶ, ποῖος νὰ φανῇ μᾶλλον συγχρονισμένοι καὶ ἀριστερίζοντες πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἀπομακρύνσεως ἐκ τοῦ βωμοῦ τῆς θείας δυνάμεως καὶ πῶς θὰ ἐκδειχθῇ ἕκαστος περισσότερον ἐπιλήσιμον τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ νὰ λησμονήσῃ ἐν τῇ καθημερινῇ αὐτοῦ ζωῇ τὸν ὑπέρτατον δημιουργὸν πρὸς ὃν τόσα ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὅμως καταντᾷ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ νὰ μεταβληθῇ ἡ Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ κοινωνία εἰς μίαν μᾶζαν ἀνθρώπων ἐστερημένων πάσης θρησκευτικότητος καὶ παντὸς αἰσθήματος ἀγάπης, σεβασμοῦ καὶ λατρείας πρὸς τὸν Θεόν. Τείνει νὰ ἐκλείψῃ ἐντελὴς ἡ πίστις πρὸς ἐκείνον πρὸς τὸν ὁποῖον κλίνει γόνυ· εὐλαβὲς πᾶσα ἡ κτίσις καὶ τὸ ἄψυχον ὡς εἰπαμεν σὺν παντὶ μόνον νὰ ἐξακολουθῇ ἀναπέμπον τὴν προσήκουσαν λατρείαν πρὸς τὴν ὑπερτάτην δύναμιν ἐν τῇ μορφοθείᾳ θρησκευτικῇ ἐμφανείᾳ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας.

Φαινόμενον ἄρως ληληρὸν καὶ ἀποκατωδικὸν νὰ βλέπῃ τις τὴν τεραστίαν ταύτην μεταβολὴν ἐν τῇ θρησκευτικῇ συνειδήσει τῆς συγχρόνου κοινωνίας μας. Διότι ἀπ' αὐτῆς θεωρεῖται πρὸς ἰδιαζούσης ἀξίας σήμερον νὰ φανῇ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἡ ἰδιωτικῇ ζωῇ του, ὅτι δὲν εἶχε ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεόν καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι μία λησμονηθεῖσα ἰδέα ἡ σκέψις τοῦ προσφύτου παρελθόντος καὶ ἴσως ἀρμόζει μᾶλλον ἡ ἰδέα αὕτη τοῦ θρησκευέσθαι εἰς ἀνθρώπους καθυστερημένους καὶ μὲ περιορισμένην ἀντίληψιν νὰ καθίστανται νὰ σκέπτονται τὸν Θεόν καὶ νὰ λατρεύουν τι τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς νεωτερίζοντας δὲν εἶναι ὅλκιόν τι καὶ ὁρατὸν ἀντικείμενον.

Ὅλοια πλάνη οἰκτρά!—τῶν οὕτω νεωτερίζοντων.

Λησμονοῦμεν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ ταύτῃ χώρᾳ—τὸ ἀρχαῖον ρητὸν «ἀπὸ Θεοῦ ἀρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν τελευτᾶν», καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἐν τῇ «φαίρᾳ τῆς ἐνεργείας καὶ δόξης αὐτοῦ» ἔχει ὑψηλὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ αἰσθάνεται ἐν τῇ ψυχῇ του τὴν ὑπαρξὴν τοῦ Θεοῦ ὡς ὑπερτάτου δημιουργοῦ καὶ νὰ ἐκκλητῇ τὴν παρέμβασιν τῆς προστατευτικῆς αὐτοῦ ἰσχύος ἐν παντὶ καὶ πάντοτε, ἐν τῇ ἐπιδήμῳ καὶ ἰδιωτικῇ αὐτοῦ κινήσει, καὶ μάλιστα προκτιμένου περὶ ἀρχόντων καὶ ἄλλων λειτουργῶν δημοσίων ἀξιωματῶν. Οὗτοι ἔχουν γενικωτέραν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξωτερικεύουν εἰς τὴν ἐπισήμους ἐνεργείας τὸν τὴν ἀπώλυτο καὶ οἰθήσιν αὐτῶν πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ νὰ ἐκκαλῶνται ἐκ τῆς ἀνεπίσεως ταύτης πηγῆς παντὸς ἀγαθοῦ τὴν θείαν δύναμιν καὶ ἀντίληψιν πρὸς εὐδόξωσαν πάσης ἀσθεῖας καὶ ἐναρέτου ἐνεργείας ἐκείνου ἐξ αὐτῶν.

Τὸ τιμιότατον μέτρον ἐφαρμοζόμενον κατὰ τὸν ἄνω τρόπον ἀπὸ ἑκαστοῦ ἐκ τῶν ἀσκούτων μίαν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ μάλιστα προϊσταμένην, εἶναι ἀναντίρρηση ὅτι θὰ ἀσκή μίαν σωτηριώδη ἐπίδρασιν ἐν τῇ συνειδήσει καὶ τῶν ὑποστημένων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες παρα-εἰρηματικῶς

ταὶ μετὰ τὰς τοιαύτας θρησκευτικὰς ἐκδηλώσεις τῶν προϊσταμένων καὶ ἀσκούτων ἀνώτερα δημόσια ἀξιώματα. Οὕτω δὲ ἡ ἐκδήλωσις αὕτη θὰ ἐνισχύῃ τὸ χαλαρὸν θρησκευτικὸν αἰσθημα καὶ τῶν μᾶλλον ἀδιαφοροῦντων ἐκ τῶν νεωτερίζοντων τῆς σημερινῆς ἐποχῆς χάριν τοῦ γενικωτέρου κοινωνικοῦ συμφέροντος.

Ἀφαρμὴν εἰς τὰς ἀνωτέρω σκέψεις μου ἔδωσεν ἡ ἀνάγνωσις δύο λόγων ἢ μᾶλλον προποσέων, ἐν δημοσίῳ γαίματι, δοθέντι τὴν 18ην τρέχ. πρὸς τιμὴν τῶν συνελθόντων ἐν Χανίοις λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Κρήτης ἀπὸ τοῦ κ. Γεν. Διοικητοῦ καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ γενομένου διδασκαλικοῦ συνεδρίου.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τόσον ἡ τοῦ κ. Γεν. Διοικητοῦ πρόποσις, ὡς καὶ ἡ τοῦ κ. Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ, ἦσαν μετὰ πατριωτικὸν πόνον καὶ αἰσθήματος ἀγάπης καὶ ἀσυστάσεως πρὸς τὸ ἐξόχως ἀναμορφωτικὸν ἔργον τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, οἵτινες ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ καταβάλλον ὑπεράνθρωπους προσπάθειας, ἵνα ἀνιψώσιν τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος πρὸς τὸ πρέποι ἠθικὸν μορφωτικὸν καὶ κοινωνικὸν ἐπίπεδον.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἰλεψεν ἐξ ἀπροσεξίας μᾶλλον ἐκ τῶν ὁραίων αὐτῶν προποσέων ἦτο ἡ ἐπιβεβλημένη ἐκδήλωσις τῆς θρησκευτικῆς.

Ἠρμοζεν νὰ ἐκδηλωθῇ κυριαρχικῶς καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἡ ἐννοία τοῦ Θεοῦ, ἡ πίστις τῶν παρισταμένων ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων ὅτι θὰ ἔχουν ἐπίκουρον εἰς τὸ ἀληθὲς ἐπίμοχθον αὐτῶν ἔργον τὴν θείαν δύναμιν καὶ ἡ τοιαύτη πεποιθήσις ἐκάστου ἐξ αὐτῶν τῶν ὁμιλητῶν ἰδίᾳ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐναργέστερον καὶ νὰ πτερυγίσῃ εἰς τὰ πνεύματα τῶν παρισταμένων ἢ δύναμις αὕτη, ὡς ἐνεργὸς αἰτία τοῦ ἐπιδιωκομένου ἐπιπλέον ἀληθὲς ἔργου τῶν ἀναμορφωτῶν καὶ διδασκάλων τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος.

Πλὴν παρ' ἀμφοτέρων τῶν ὁμιλητῶν διέφυγε, τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἡ τοιαύτη ἐξωτερικεῖσις καὶ θὰ ἤρμοζεν καλύτερον ἐν τῇ ὁραίᾳ ἀληθῶς ἀποστραφῇ τοῦ πρώτου ὁμιλητοῦ «τὴν πηγὴν ταύτην ἀκραδάντως πιστεύω ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλου πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν εἰμὴ εἰς τὸ ἀθάνατον Ἑλληνικὸν πνεῦμα, εἰς τὸ ἀδάμαστον τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς» νὰ ἐτίθετο καὶ ἡ φράσις, τῇ ἐπιεύσει καὶ ἐνισχύσει τῆς θείας δυνάμεως, ἐφ' ὅσον ἀπεταίνεται μάλιστα πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, οἵτινες καθήκον πρωτίστην ἔχουν νὰ ἐκιδώκουν ἐν τῇ καθημερινῇ αὐτῶν ἐπαφῇ μετὰ τῆς σπουδασούσης νεότητος τὴν ἠθικοθρησκευτικὴν αἰσθὴς ἀνάπτυξιν διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τις νὰ ἐκτυλίσσονται καθ' ἑκάστην ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὰ τόσα σκάνδαλα καὶ διάφορα ἔκτροπα καὶ νὰ ἀκούῃ τις μαθητὰς συζητούντας δημοσίᾳ πολλάκις τὰς μάλαν ὁμολογίας ἰδέας.

Ἐν δὲ τῇ προπόσει τοῦ κ. Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ ἐν τῇ ἐξηγήσει τοῦ ὁραίου ἔργου τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὅτι τὴν ἐπιτιχίαν τῶν μεγάλων σκοπῶν ἀναμένει ἡ παροῖς ἡμῶν ὡς προσέθετε «τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ» παρὰ τῶν εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν. Δὲν θέλομεν νὰ πικράνωμεν τοὺς ἀξιολύτους κ. ὁμιλητὰς διὰ τῶν ὀλίγων τούτων, ἀπλῶς μόνον ἠθέλομεν νὰ τονώσωμεν, ὅτι λείπει ἀπὸ τοὺς συγχρόνους Ἑλλήνας ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παρατηρεῖ τις ὅτι ἐκδηλοῦται ἐν ἄλλαις χώραις καὶ ἰδίᾳ ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς τὰς τάξεις τῶν τε ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, καὶ ὅτι γενικῶς ἐκεῖ θεωρεῖται καθήκον ἀπαράιτητον ἡ δημοσία ὁμιλία περὶ Θεοῦ καὶ ἡ διδα-

σκαλία τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας.

Ναί, ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν θρησκευτικότητα αὐτοῦ ἀποδοτέον καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ Θεοῦ ὥστε νὰ ἐυρίσκειται εἰς τὴν τοιαύτην ἀκμὴν καὶ ζωτικότητα ὁ μέγας οὗτος λαὸς τῆς θφηλίου.

Ἐνθ' ἀτυχῶς οἱ ἐν Ἑλλάδι ἄρχοντες καὶ πολιτικοὶ ἡγέται ἀντὶ νὰ μιμηθοῦν τὸν Μπάλτουϊν, Λόυδ Τζωρτζ καὶ ἄλλους διασέμους ἀνδρας, ἀπέχουν ἐπιμελῶς νὰ ἐκδηλοῦν τὸ θρησκευτικὸν αὐτῶν αἰσθημα διὰ τὸν φόβον ἵσως νὰ μὴ θεωρηθῶν ὡς οἰσμομαχοὶ καὶ καθυστερημένοι. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ καὶ ἡ τόση κακομοιρία μας, ἥτις δυστυχῶς δὲν μας φρονιματίζει.

Ἰούλιος 1928

Β. Π.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΦΩΣ

«Παρέχεται δωρεάν Ἅγιον Φῶς κομισθέν ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος, ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν τοῦ συλλόγου ὁ ΠΑΝΑΓΙΟΣ ΤΑΦΟΣ», εἰς τὰ ἠνωμένα Βουτσάσια, εἰς τὸ ὁπικὸν κατάστημα Παπαδιαμαντοπούλου, εἰς τὸ χρονοχοεῖον Ζολώτα, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Πάγγειον» καὶ εἰς τὸ φαρμακεῖον Καλμούχου Πλατεῖα Κυριακοῦ.

«Πολλοὶ καὶ ἈΝΘΗ ἐκ τῆς ΑΓΙΑΣ ΓΗΣ».

Οὕτως ἔχει εἰδοποιήσῃ δημοσιευθεῖσα εἰς τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου ἐ. ἔ.

Φαντάζεται κανεὶς πόσα διακοινύσας καὶ χιλιάδες γυναικες τῆς πόλεως τῆς Παλάδος Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Πειραιῶς θὰ ἔτρεταν νὰ προμηθευθοῦν τὸ «ΑΓΙΟΝ ΦΩΣ» ἀπ' ἐνὸς μὲν ἱνατοφυλάτῃ καὶ διατηρηθῶσιν ἀβεστον δέπ' αὐ εἰς τὴν ΑΓΙΑΝ ΕΠΙ ΤΟΛΗΝ καὶ ἀπ' ἐτέρῳ ἵνα παραγοῦσιν οἱ καίτοι δι' οἰκονομικοὺς λόγους δὲν ἡδυνήθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς τοὺς Ἅγιους Τόπους, ἐν ταῦτοις ἀπέκτισαν καὶ δὴ δωρεάν. Τὸ Ἅγιον Φῶς, τὸ ὁποῖον θὰ φυλάττη εαυτὰς καὶ τοὺς οἰκέλους των ἀπὸ κάθε κακῶν!

Ἔτσι ἐν μέσῳ εἰκοστῆ αἰῶνι, ἐν μέσαις Ἀθήναις, ἐν αἷς ἐδρεῦνουν τύποι καὶ τόσοι! Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς οὐ βεβαίᾳ ὁ μορφωμένος, διότι αὐτὸν τὰ τοιαῦτα ἀπομακρύνουν ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὴν θρησκείαν ἀλλὰ τὸ 13 τοῦ ἀμορφώτου ὅστις καὶ εὐακρῶς κατεῖται συμπληροῖ τὰς δεισιδαιμονίας του, ἵνα καὶ μετὰ εἰκοσιν αἰῶνας δύνανται νὰ λεχθῇ ὅ,τι πρὸ ἰσλαμῶν ἐλέχθη.

Ὅλοι τὰ κηρύγματα, ὅλα τὰ κυριακὰ σχολεῖα, ὅλοι αἱ προσάδειται οὐδὲν ἀποτέλεσμα δύνανται νὰ φέωσιν ὅταν ἐπισήμως κομίζεται τὸ ΑΓΙΟΝ ΦΩΣ καὶ παραδίδεται πρὸς φύλαξιν καὶ προσκύνησιν καὶ μάλιστα πρὸς στήριξιν ἐπ' αὐτοῦ ἐλπίδων ὅτι σώσει.

Μετὰ τὸ Ἅγιον Φῶς καὶ τὰ ἈΝΘΗ τὰ κομισθέντα, Θεὸς ἐυερεῖ πόσα αἴλια θὰ ἀνακαλυφθῶσιν εἰς ἄλλας ἐκδρομὰς ἵνα κομισθῶσι καὶ μεταβάλωσι τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ εἰς εἰδωλολατρείαν. Ἐάν δέ, ὅπου οὐκ ἀπὸθανον, καὶ πολλῶν εἰς τὸ μέλλον, θὰ καταστῶσι πηγὴ πλούτου! Ἐπὶ τῆς καλλιέργειας τῆς τοιαύτης καταστάσεως στηρίζονται ἐκεῖνοι οἵτινες ὡς κέρβεροι δὴθεν τῆς θρησκείας εἶναι ἐσθίμοι νὰ βγάλουν τὰ μάτια ἐκεῖνων οἵτινες ἀπὸ ἀληθῆς θρησκευτικὸν πόνον προτείνουν ἐκείνοτε τὴν μεταρρυθμίσιν τῶν κακῶς ἐχόντων. «Ὅχι φωνάζουν ἐν χορῷ οἱ ἀντίθετοι, δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη, δὲν εἶναι ὥριμος ὁ λαός. Πῶς θὰ τοῦ εἰπωμεν ὅτι τοῦτο καὶ ἐκεῖνο δὲν εἶναι ἀληθές; Καλύτερα νὰ μένῃ ἔτσι, παρὰ νὰ τὸν διαφωτισώμεν, διότι ὁ διαφωτισμὸς θὰ εἰν σκανδαλίστη! Καλύτερα νὰ μένῃ ἔτσι!»

Δραγτόμενοι τῆς ἐκκαρίας, λόγων γενομένων περὶ Ἁγ. Φωτός, ἀρκοῦμεθα νὰ παραθέσωμεν τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμιλίας καὶ ἀληθεστάτας γνώμας τοῦ μεγάλου Γένους ἡμῶν διδασκάλου Κοραῖ, ὅς αὐταὶ ἐκτίθενται ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ἔργῳ τοῦ κ. Δ. Σ. Μπαλάνου «Αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἀδαμτινοῦ Κοραῖ».

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης (ὅτι δηλ. ἡ δεισιδαιμονία εἶναι

ἡ μήτηρ πάσης κακίας ἐν τῇ θρησκείᾳ ἡ ὁποία ὡς σκῶροκατορῶναι αὐτὴν καὶ ὅτι πρέπει πάση θυσίᾳ, ἔστω καὶ ὅς δυνήσῃ, νὰ κτυπηθῇ), ὁρμώμενος ὁ Κοραῖς, ἐν εἰδικῇ πραγματείᾳ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Διάλογος περὶ τοῦ ἐν Ἱερουσολύμοις ἁγίου φωτός», ζητεῖ νὰ καταδείξῃ ὡς μετῴγευστέραν παρῶσιν τὸ κατὰ τὴν πρωτὴν τοῦ μεγάλου Σαββάτου φαινόμενον ἐν τῷ ἁγίῳ τάφῳ κατ' ἔτος «ἅγιον φῶς», ἔξ οὗ ἀνάπτουσι τὰς λαμπάδας των οἱ χριστιανοί. Ὁ Κοραῖς ἀποδεικνύει ὅτι τοιαῦτα «ἐξ οὐρανοῦ ψευδοκατέβητα φῶτα μᾶς ἐφέλαξεν ἡ ἱστορία πολλὰ» καὶ φέρε εἰς πίστωσιν τοῦτου διάφορα παραδείγματα λ. χ. ὁ Πανσανίας διηγείται ὅτι οἱ ἱερεῖς τῶν λαῶν ἐν Ἀνδρία ἤνακτον τὰ πρὸς θυσίαν ξύλα δι' ἄρατον πυρός· καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὸν ἔκτον αἰῶνα, εἰς τὸ ἐν Πικτινῷ μοναστήριον τῶν καλογριῶν ἐκιστεύετο ὅτι ἐφαίνετο παρόμοιον ἅγιον φῶς, καθ' ἑκάστην μεγάλην Παρασκευὴν ὅπου κατέλαμπε τὴν ἐκκλησίαν. Εἰς ἀπόδειξιν δέ ὅτι τὸ ἅγιον φῶς ἡγγεῖτο εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας, φέρε ὁ Κοραῖς τὴν περὶ αὐτοῦ σιωπὴν τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν ἀρχαίων Πατέρων· πρώτη περὶ αὐτοῦ μαρτυρία εἶναι ἡ τοῦ Γάλλου Βενεδικτίνου μοναχοῦ Βερνάνδου (870), ὅτι ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦτο ὑπὸ τοὺς Σαρανηνοὺς· φαίνεται δέ ὅτι τὰ περὶ τοῦ ἁγίου φωτός θυρυλλούμενα ἐδημιουργήθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μ. Καρόλου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ οἱ Λατῖνοι εἰσεχώρησαν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ ἁγίου τάφου· ὅταν δὲ ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου Σαλαδῖνος ἀπέκτισεν τὴν Ἱερουσαλὴμ (1187) καὶ ἐξάρτισεν τὸν ἅγιον τάφον εἰς τοὺς Ἀνατολικούς· ἐπέφρασε καὶ τὸ θάψμα ἀντάμα μετὰ τὸν τάφον εἰς τοὺς Ἀνατολικούς, καὶ καὶ οἱ τότε ἁγιοταφίται ἀπεδέχθησαν τὸ πρᾶγμα, συγχέοντες τὰ συμπερόντα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὰ κοσμικὰ κέρδη. Ἐν ταῦτοις οὐδεὶς ἔβλεπεν συγγραφεὺς πρὸ τοῦ 14ου αἰῶνος ἀνφέρει τι περὶ τοῦ ἁγίου φωτός.

Οἱ ἁγιογραφίται δὲν εἶναι ἀπατεῶνες ἀνεχόμενοι τοιαῦτα θαύματα ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν νὰ τὰ καταργήσουν, διότι τοῦτο κρέμαται ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐξελίξεως τῶν φώτων εἰς τὸν κοινὸν λαόν. Δὲν ἔπλασαν αὐτοὶ τὸ θαῦμα· τὸ εὐρέχασιν ἀπ' ἄλλους πρὸ πολλοῦ πλασμένον καὶ δὲν τολμοῦν νὰ τὸ σαλεύσωσι, διότι δὲν εἶναι εὐκολον· μετὰ μακρὰν καὶ πολυχρόνιον πλάνην, νὰ φανερώσῃς εἰς τοὺς πλανημένους ὅτι ἐθιματούργει διὰ νὰ τοὺς πλάνῃς· καθόσον θὰ ἦτο κίνδυνος «μὴ ἡ φανερσίς τῆς πλάνης τοῦ θαύματος ψυχράνῃ τοὺς χριστιανούς καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς τελετάς, ἵσως καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ δόγματα τῆς θρησκείας»· ἄλλως ἡ κατάρνησις τῆς τελετῆς τοῦ ἁγίου φωτός θὰ ἐξημίον χρηματικῶς τοὺς ἁγιοταφίτας καὶ θὰ ἐστέρη τὸ ἱουλιανὸν ἡμερολόγιον μίαν ἀποδείξεως ὑπὲρ τῆς γνησιότητος του, ἀφοῦ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἁγίου φωτός κατὰ τὸ μέγα Σάββατον τοῦ ἱουλιανοῦ ἡμερολογίου ἀπεδείκνυε, δὴθεν, τὸ ὅτι ἦτο τὸ ἀληθές μέγα Σάββατον. Μόνον ἐξακολουθεῖ ὁ Κοραῖς, ἀναπτυσσόμενος τῶν φώτων ἐν τῷ ἔθνει θα καταστῇ δανατὸν νὰ ἐκλείψῃ ἡ πίστις εἰς τὸ ἅγιον φῶς τῶν Ἱερουσολύμων ὡς τὰ λοιπὰ ἐγγύωρια θαύματα (ἔχοντος ποδὸς Χριστοῦ, τὸ δένδρον τὸ κατὰ τὰ γενέθλια τῆς Παρθένου βλαστάνον καρπούς κ. λ. π.). Ἐνόμισε δ' ὁ Κοραῖς (πρὸ ἐκατὸν ἔτων) ὅτι «σήμερον καὶν δτι ἡσχισεν ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς νὰ φωτίζεται, χρεωστοῦν οἱ ἰσχυροὶ μας νὰ παύσωσι τὸ θανματούργημα, τὸ ὁποῖον ἀτιμάζει τόσο τὴν θρησκείαν... καὶ φθίρει τὰ ἦθη τοῦ λαοῦ». Ἄν πρὸ 10ῃ ἑτῶν ὁ μέγας Κοραῖς ἐφρόνεν ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς τῆς διαφωτισέως, τί θὰ ἔλεγεν ἂν ἐν σωτηρίῳ ἔτει 1928 ἔβλεπεν δημοσιευόμενον ὅτι ἐκομίσθη ἔξ Ἱερουσαλὴμ ἅγιον φῶς εἰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ μετὰ ἕνα ἑκατομμύριον κατοίκους καὶ παρέχεται δωρεάν τοῖς πιστοῖς;

Ἀδίκως δέ, ἐξακολουθεῖ ὁ Κοραῖς, πολλοὶ ἄνθρωποι σπαταλῶσι τὸ χρῆμα των διὰ νὰ λάβωσι τὸ αἰσχρὸν καὶ τουρκακὸν ἔνομα τοῦ Χατζῆ μετὰ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐκεῖ γίνεται τὸ θαῦμα τοῦ ἁγίου φωτός, ἐνθ' ὡς λέγει ὁ Γρηγόριος Νύτσης «εἰ ἦν πλείον ἡ χάρις ἐν τοῖς κατὰ Ἱερουσολύμους τόποις οὐκ ἂν ἐπεχωρίζετο τοῖς ἐκεῖ ζῶσιν ἡ ἁμαρτία... εἰ δὲ τὸ πνεῦμα θεοῦ θέλει πνεῖ καὶ οἱ ἐνταῦθα πιστεύοντες μέτοχοι γίνονται τοῦ χαρίσματος κατὰ τὴν ἀναλογία τῆς πίστεως, οὐ κατὰ τὴν ἐποδημίαν τὴν ἐν Ἱερουσολύμοις».

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΑΙΩΝΑ

Δέν θά παρήλθον άνευ καταπλήξεως οί άναγνώ-
σται του «Πανταίου» θα έσημείωσεν ο περιοδεύτης
Ιεροός Πατήρ Άρτέμιος έν τή από Δαρ-ελ-Σαλαμ
άνταποκρίσει του, ήν έδημοσίευσεν τελευταίως ο
«Πάνταιος» περί δουλείας και ιδία περί της υπό
των οργάνων της Έκκλησίας της Ρώμης εκμεταλλεύ-
σεως, αλλά περισσοτέραν κατάπληξιν θα αισθανθούν
οί νομίζοντες ότι τό έξευτελιστικόν τούτο κατ' της
άνθρωπίνης αξίας έμπορίον έχει ήδη παύσει από τα
τέλη του παρελθόντος αιώνος, εάν μάθουν, ότι και
σήμερον ακόμη εις 19 διαφόρους χώρας ουχι δλιγώ-
τεροι τών 5.000.000 ελλώτες υπάρχουν και ότι ο
αίσχρός ούτος θεσμός εξακολουθεί.

Τήν φρικιαστικήν ταύτην πληροφορίαν μεταδί-
δει ή επί της δουλείας Έπιτροπή της κοινωνίας των
Έθνων, ήτις εις περιστατωμένην μελέτην και έρευν-
ναν της καταστάσεως έφθασεν. Συνεπείς των πορι-
σμάτων ταύτων άπεφασσθη γενικός άγών πρὸς κα-
τάργησιν της δουλεμπορίας πανταχοῦ. Προτίθεται
επίσης ή Έπιτροπή νι θέσθι τέσθα, όσον τό δυνατόν
ταχύτερον, εις τήν καταναγκαστικήν εργασίαν, της
όποίας συνθήκαι τινες είνε χειρότεροι και άπ' αυτήν
τήν δουλείαν.

Αιτά είνε τὰ άποτελέσματα, εις τα όποια κατέ-
ληξεν ή Προσωρινή επί της δουλείας Έπιτροπή.
Πρώτον μὲν είνε ή επιδίωξις συνθήκης πρὸς τελειω-
τικήν κατάργησιν της δουλείας περιλαμβανούσης μέ-
τρα άσπαστικὰ πρὸς περισσώτην της καταναγκαστικής
εργασίας και τήν πλήρη αυτήν κατάργησιν.

Δεύτερον δέ ή έξαρ-της του ζητήματος από τήν
Διεθνή Έργατικήν Όργάνωσιν με όδηγας, όπως
παρακολουθεί αυτή τις υποχρεώσεις, ως ανέλαβον
τά διάφορα έθνη και περιφέρουσα κατά καιρόν τόν
πυρσόν της δημοσίας έρευνήσέν ταις διαφόροις χώ-
ραις, να εξελέγη κατ' αμόσον τά έθνη τα εις κοινήν
συνθήκην έλθόντα, συνεπείς πρὸς εαυτά, εργαζονται
τό συντονώτερον πρὸς έκρίζωσιν του κακού. Είνε έν-
διαφέρον νι παρατηρή τι πόσην αίσθησιν έμποιεί
τό γεγονός, ότι τα εις έλκίματα υ' οκσίμενα έθνη θα
υπολείπονται έν τή πορεία του πολιτισμοῦ, έφ' όσον
ή δουλεία και ή καταναγκαστική εργασία εύρίσκουν
επίσημον θέσιν παρ' αυτοίς έν τῇ νομοθεσία και
τῇ πράξει.

Εις πολλά μέση, όπου υπάρχουν οί ελλώτες, έχει
σημειωθεί δολόκληρος σειρ' έλ' αδοφόρων μεταρρυθμί-
σεων. Ό Μαχαριτζά της Νεπούλης έχει ήδη χειρα-
φετήσει 55 χιλ. δούλους, έν δέ τῇ Βούρμη άπληθευθε-
ρόθησαν 5.000 άντι πέντε χιλών καστος.

Η έν Κενία της Αφρικής Βασιλική άπ' οικία
δαπανῶ έτησίως 40.000 λίρας πρὸς καταπολέμησιν
των από της Άβυσσηνίας δουλοπαικτητών. Κατά τις
τελευταίας πληροφορίας 35 Κυβερνήσεις έχουν ήδη
ύπογραψαι και εξακορώσει τήν σύμβαση κατὰ της
δουλεμπορίας και αυτή ή έκτός της Κιωνίας των
Έθνων Αμερική θι προσχωρήσῃ εις αυτήν. Πρὸς
δέν όμως όποιαν τό κακόν αρλεμύμενον θα ύπενδυ-
θῇ μορφήν και τό όποιόν θι μεταλλάξῃ όνομα, όπως
άπ' φύσιν τόν κατ' αυτού, ως δουλεμπορίας, Ιεροῦ ά-
γώνα των συνησπαιμένων Κυβερνήσεων!

† Α. Ν

Η ΕΙΡΗΝΗ ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Εις τήν Μεγάλην Βρετανίαν πολλοί των μεγά-
λων άνδρών διεκρίθησαν θεολογούντες, Εκκλησιαστι-
κολογούντες και πλείστοι παραδειγματικῶς θρησκευ-
οντες. Τι δέ θρησκευτικά ζητήματα άπασχολούν τούς
μεγάλους πολιτικούς μετά του αυτού ένδιαφέροντος,
μεθ' ου άπασχολούν τούς εκκλησιαστικούς. Πολλάκις
δέ βλέπομεν τούς πολιτικούς άνδρας ζωηρῶς συμμε-
τάσχοντας διαφόρων εκκλησιαστικών και θρησκευτι-
κῶν ζητημάτων και ταῦτα ουχι έρασιτεχνικῶς, άλλ'
ως ζητημάτων προσωπικῆς πεποιθήσεως και κοινω-
νικοῦ ένδιαφέροντος. Τοιούτων ένδιαφέρον ένδείχθη
εις τό ζήτημα της τροποποίησης του **Εόχολογίου**, ο-
πότε ήκούσθησαν συζητούντες μετά κύρους θεολογι-
κοῦ και θρησκευτικοῦ πολιτικοῦ άνδρος εκ των πρώ-
των έν τῇ **Άγγλικῇ Πολιτείᾳ**. Πλήν τούτου έχομεν
υπ' όφιν ανακοινωσιν τινα περί ζωηρῆς τιγος συζη-
τήσεως, εις ήν έλαβε μέρος ενεργῶν τελευταίως ο άλ-
λοτε πρωθυπουργός Λόυδ Τζώρτζ, περί της έπιρροῆς,
ή δύναται να έχῃ ή Έκκλησία επί της πορείας των
κοινωνικῶν ζητημάτων και ιδία επί της τύχης της ει-
ρήνης τοῦ κόσμου. «Ω; πρωθυπουργός, λέγει, επί
του μεγάλου πολέμου, δηλώ, ότι εάν αἱ χριστιανικαί
Έκκλησίαι δι' μιᾶς ἐξυγείοντο όμοῦ και διεκρήντον,
οτι δέν πρέπει να εξακολουθήσῃ ή αλληλοκτονία του
πολέμου, οὔδεις βασιλεὺς ή ύπουργός θα έτόλμα ν'
άντιστῇ.

Προαιτέρω όμιλῶν παριστᾷ ως ύψιστον της Έκ-
κλησίας να μη άδιαφορήσῃ πρὸς τήν νῦν μεταπολε-
μικήν κατάστασιν, όποτε και μετά τό φρικτόν μάθη-
μα, ό τας ή ανθρώπινος έλαβεν, εξακολουθοῦν άνδρες
έν τῇ έκκλῃ της ήλικίας αὐτῶν να διδάσκονται και
να ασκῶνται κατὰ τρόπον άνήκουστον έν τῷ παρελθόν-
τι πρὸς αλληλοεξότωσην.

Παρά τήν γνώμην τινων ότι ή Έκκλησία είνε
ανεύθυνος, τονίζει ο κ. Λόυδ Τζώρτζ τήν ευθύνην
αὐτῆς, διότι άν και δέν περιλαμβάνει άπαν τά αν-
θρώπινον γένος, όμως αριθμεῖ έν τοῖς μέλεσιν αὐ-
τῆς τό πλείστον του πληθυσμοῦ, έν οἷς πλείστοι των
δοχόντων και των έν τέλει. Εάν λοιπόν οί άντιπρό-
σωποι των διαφόρων Έκκλησιῶν συμπαραταχθῶσιν
υπὲρ της ειρήνης του κόσμου, οὔδεις θα ήδύνατο ν'
άντιλέξῃ. Καί υποβάλλει μὲν σήμερον χριστιανικόν τι
κράτος σύμφωνον άπεκκηρακίσεως του πολέμου και
θα ύπογραψῇ τούτο υπό πάντων των λοιπῶν κρατῶν,
άλλ' αυτοί οί ύπογράφοντες, παρατηρεῖ, θα παρα-
στώσι εις συνέδρια, ένθα γίνονται σκέψεις περί ναυ-
πηγήσεως τορπιλοβόλων και δαπάνης εκατομμυρίων
δια τὰς ανθρώπινες ζωακόμβας.

Αναγνωρίζων δέ τήν ευθύνην, ή φέρει ή Έκ-
κλησία, λέγει, ότι αυτή θα χρειθῇ ουχι καθ' ή πράττει.
Έν μὲν τῇ Αμερικῇ έντείνουν τας προσπάθειας πρὸς
αἰθέριον της ναυτικής δουλείας, όμοίως και έν Άγ-
γλίᾳ άλλ' ή τελευταία πρώτη πασῶν των δυνάμεων
κατήρησε τήν υποχρεωτικήν θητείαν μετά τόν πόλε-
μον. Εάν δέ συνασπισθῶσιν αἱ χριστιανικαί Έκ-
κλησίαι, δύνανται τότε να επιβάλλουν εις τά Κρά-
τη τόν άφοπλισμόν. Η ειρήνη δέν επιτυγχάνεται
μέ δηλώσεις άπαγορευνάς τόν πόλεμον. Δέν ύ-
πάρχει βαρυνσημαντοτέρα δήλωσις από τό διάγ-
γελμα των Άγγέλων. «Και επί γῆς ειρήνη έν αν-
θρώποις ευδοκίας». Τό διάγγελμα τούτο είνε ύψη-

λότερον ἀπὸ οἰονδήποτε διάγγελμα προσερχόμενον ἀπὸ Κέλλογ ἢ Τσάμπερλαιν.

Φρονεῖ ἐπὶ τέλους ὁ μέγας τῆς Ἀγγλίας πολιτικός, ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου εἶνε ζήτημα, τὸ ὁποῖον εὐθύγει τὰς Ἐκκλησίας τοῦ κόσμου· ἐὰν δ' αὐταὶ παραμείλουν τὸ ἔργον τοῦτο, χάνεται πᾶσα ἐλπίς.

† Α. Ν.

(Ἐκ τοῦ Ἑκκλ. Περιδικοῦ Ἀλεξανδρείας
«Πάνταινος»)

ΧΡΟΝΙΚΑ

— Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἀφομοίωσις

Ἐδημοσιεύθη ὁ Νόμος 3615 περὶ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῶν ἐν ταῖς Νέαις Χώρας τῆς Ἑλλάδος Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκ 4 ἀρθρῶν. Ἐν τῷ 1 ἀρθρῷ ἀνατιθεμένης ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Διοικήσεως τῶν Μητροπόλεων τούτων εἰς τὴν ἱ. Σύνοδον τῆς Ἑλλάδος αὕτη ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ διοικητικὴ αὐτῶν ἀρχή.

Ἐν τῷ 2 ἐπεκτείνεται ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ Μητροπόλεων, ἀφομοιούμενων πρὸς τὰς τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας Ἑλλάδος ὁ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καταστατικός νόμος καὶ ἐπομένως μετέχουν τῆς ἐν Ἀθῆναις συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, μετέχουν καὶ τῆς 9μελοῦς Συνόδου διὰ 4 ἱσοψηφίων μελῶν, ἐξ ὧν δύο παρεδρεύουν καὶ ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ τοῦ Γ. Ε. Ταμείου, δικάζονται καθ' ὃν τρόπον καὶ οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς, ὁμοίως καὶ ἐκλέγονται πλὴν ὁσάκις πρόκειται περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων Ἀρχιερέων ἢ προαγωγῆς Ἐπισκόπων βοηθῶν καταργουμένου τοῦ θεσμοῦ τούτου.

Διὰ δὲ τοῦ 3 ἀρθρου ἐπεκτείνεται ἐπὶ τῶν Μητροπόλεων τούτων ὁ περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων νόμος τοῦ 1923.

Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν νόμον τοῦτον ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις Κρήτης, δι' ἣν ἐξακολουθεῖ ἰσχύον τὸ ἴδιον καθεστώς.

Συμφώνως πρὸς τὸν νέον τοῦτον νόμον ἐξεδόθη ἤδη τὸ Διάταγμα τοῦ καταρτισμοῦ τῆς ἑας Διοικούσης Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν ΟΔ' συνοδικὴν περίοδον ἀρχομένην ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου. Ἀποτελοῦσιν αὐτὴν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, Πρόεδρος, καὶ οἱ ἐξῆς 8 Μητροπολίται, ὧν οἱ 4 πρῶτοι ἐκ τῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου: Χίου Ἱερώνυμος, Δρυϊνουπόλεως Βασίλειος, Ἀδριανουπόλεως Πολύκαρπος, Νικοπόλεως καὶ Προβέξης Ἰωακείμ. Πατρῶν Ἀντώνιος, Σύρου καὶ Τήγνου Ἀθανάσιος, Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος Γερμανὸς καὶ Δημητριάδος Γερμανὸς.

— Μισθοδοσία τοῦ Κλήρου Κρήτης ἀρξαμένη πρὸ δύο μηνῶν.

1ον) Τῶν Ἐπισκόπων μὲ βαθμὸν Ἀρεοπαγίτου εἰς δραχμὰς μεταλλικὰς 750, αἵτινες μετατροπόμεναι εἰς χαρτίνας γίνονται 8250 ! μὲ ἀνάλογους ἀυξήσεις λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας, καθὼς καὶ μὲ ἀνάλογον σύνταξιν.

2ον) Τῶν Ἱερέων μὲ βαθμὸν οὗ τὸ κατ' ἑλληὸν ὄνομα δὲν ἐξουδεθεῖ ἀκόμη ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, εἰς

δραχμὰς μεταλλικὰς 0 ! αἵτινες μετατροπόμεναι εἰς χαρτίνας γίνονται 00 ! μὲ ἀνάλογους ἀυξήσεις λόγῳ πολυετοῦς ὑπηρεσίας, καθὼς καὶ μὲ ἀνάλογον καὶ ἐπαρκεστάτην σύνταξιν ἐκ πολλῶν 0 ! Καὶ ταῦτα μετὰ ἐλευθέρου βίον τριῶν δεκαετηρίδων !

Διὰ τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ νόμου 3615 «Περὶ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῶν ἐν ταῖς Νέαις Χώρας Μητροπόλεων», ἐπεκτείνεται ἐπὶ τῶν Μητροπόλεων τούτων ὁ περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων νόμος τοῦ 1923. Τοῦ ἐφευγημένου τούτου ἐξαίρεται ὁ ἐνοριακὸς Κλήρος Κρήτης, διότι εἰς τὸν ὧς ἄνω 3615 νόμον δὲν ὑπάρχει ἡ ἐκκλησιαστικὴ Διοίκησις Κρήτης.

Ἐλαίωμεν ἢ μᾶλλον πιστεύομεν ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος ὁ τόσον πανηγυρικῶς κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Λαοῦ, ἵνα διορθώσῃ τὰ κακῶς ἔχοντα, τὰ ἀσυγχώρητα σφάλματα καὶ τὸν ἐνοριακὸν Κλήρον τῆς Κρήτης δὲν θ' ἀφήσῃ ἀδικεῦμενον καὶ ἀγνοοῦμενον. Ἡ Πατριεὶς εἶναι μία, ἐνιαία, δι' ὃ καὶ κάθε νόμος τῆς πρέπει ν' ἴσχυρᾷ ὅλα τὰ τέκνα τῆς.

— Ἡ Ἐπισκοπὴ Λάμπης καὶ Σφακίων

Ἐκ τοῦ «Ἑσπερινοῦ Ταχυδρόμου» Χανίων παραλαμβάνομεν τὴν κάτωθι ἐπιστολήν :

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντὰ τοῦ «Ἑσπερινοῦ Ταχυδρόμου»

Εἰς τὸ ὑπὸ χρονολ. 11 Ἰουλίου φύλλον Σας ἀνέγνωσα ἐπιστολήν ἐκ Νεῦς Ἀμαρίου ἥτις διωρμηνεύει τὸ φρόνημα καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀξίωσιν τοῦ ποιμνίου Λάμπης καὶ Σφακίων, ὅπως ὁ μέλλων νὰ πληρώσῃ τὴν χρεὺσάσαν θέσιν τῆς Ἐπισκοπῆς ταύτης, κέκτηται ὅλα τὰ προσόντα διὰ τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ κομῆται ὁ περιβαλλόμενος τοιοῦτον ὑψηλὸν καὶ ἱερὸν ἀξίωμα. Πολὺ ὀρθῶς !

Ἀλλὰ μήπως δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ ὀρίσων ἀνὰ ἓνα ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐκ τῶν Ἱερέων αὐτῆς, διὰ νὰ ἐκδίδῃ τὰς ἀδείας γάμων, καὶ ἀντὶ Ἐπισκόπου νὰ διορίσων ἓνα Ἱεροκήρυκα εἰς ἐκάστην Ἐπαρχίαν, ὅστις νὰ διδάσκη ἐκ περιτροπῆς εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας αὐτῆς ;

Ἐκτὸς ἐὰν ὁ μέλλων Ἐπίσκοπος ἀναλαμβάνει νὰ περιέρχεται δωρεάν καὶ νὰ διδάσκη μὲ αὐταπάρησιν οὐ μόνον μὲ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα, διότι κατ' ἐμὴν γνώμην «Ἐκκλησία χωρὶς κήρυγμα καθὼς καὶ πίστις χωρὶς ἔργα εἶνε νεκρά.»

Ἐν Νέφ Μαρμαρᾷ Χαλκιδικῆς τῇ 23—7—1928.

Γεώργιος Ν. Φωτάνης

Ἱατρός

— Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων

Ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μακαριότητος τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν Καθολικῶν καὶ μὴ Μουσουλμάνων θρησκευτικῶν Ἀρχηγῶν κατετέθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Ἀρμοστοῦ Παλαιστίνης Λόρδου Πλοῦμερ ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ νέου μεγάρου τῆς ΧΑΝ Ἱεροσολύμων. Τὸ μέγαρον τοῦτο ἔχει προϋπολογισθῇ ὅτι θὰ στοιχίσῃ λίρας Ἀγγλίας 200.000 θὰ εἶνε δὲ τὸ πρῶτον τοῦ εἶδους τοῦ ἐδ' Ἀνατολῇ καὶ τὸ τρίτον ἐν τῇ ὑψηλῇ.

— *Ἐκκλησία Πολωνίας*

1. Σύνοδος. — Ἐπὶ 4 ἡμέρας 27—30 Ἰουνίου συνεδρίασα ἡ Τοπικὴ τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Σύνοδος ἡσυχολήθη ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων ἐπειγούσης τοπικῆς μορφῆς. Ἀπεφάσισεν ὅπως ἀναφερθῇ εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἐξαρτήσεως τῶν ὑπὸ τὸν ἐν Β. Ἀμερικῇ Ἐπίσκοπον Ἀδάμ ὁρθοδόξων, ὧν τὰ 90 οἱ προέρχονται ἐκ Γαλικίας.

Ἐπίσης ἀπεφάσισεν, ἵνα κληθῇ κατὰ τὸ φθινόπωρον μεγάλη κληρικολαϊκὴ Σύνοδος, ὅπως ἀσχυολήθῃ ἐπὶ τῆς ὁργανώσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀρχαίων παραδόσεων· πρὸς τοῦτο ἀντετέθη εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον, ὅπως δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ καθορίσῃ τὸν τρόπον τῆς συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην.

— *Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία*

Ἡ Αὐτοῦ Χάρις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας Λόρδος Ράνδαλ Θ. Λάβιδσον ὑπέβαλε τὴν 25 Ἰουλίου τὴν παραίτησιν αὐτοῦ εἰς ἐπιτροπὴν ἐξ ἑπτακόπων διορισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, θὰ ἀποσυρθῇ δὲ τῶν εὐθύνων ὀριστικῶς τὴν 21 Νοεμβρίου ἐ. ἐ.

Εἰς τὴν κενωθείσαν θέσιν διορίσθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ὑόρκης Σεβασμιώτατος καὶ Ἐντιμώτατος Cosmo Gordon Lang.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Καντερβουρίας (ἀγγλιστὶ) ἢ Καντουαρίας (λατινιστὶ) ἰδρύθη τῷ 597. ἔχει σήμερον πληθυσμὸν 726,194 πιστῶν, ἕνα βοηθὸν Ἐπίσκοπον, 57 βαθμιούχους κληρικοὺς καὶ 400 ἐφημερίους. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὡς Πριμᾶτος πάσης τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐξουσίᾳ ὀλιγώτερον μὲν τῇ ἔδρᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐτοῦ τῇ Canterbury, περισσότερον ἐν Λονδίῳ ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Λάμβεθ (Lambeth Palace), ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ περιορίζεται ἡ ἐν Κονδίῳ Ἐκκλησιαστικὴ αὐτοῦ δικαιοδοσία. Διότι τὸ Λονδίνον εἶναι ἄλλη Ἐπισκοπικὴ δικαιοδοσία, ἡ πρώτη τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Καντερβουρίας ἔχουσα ἴδιον Ἐπίσκοπον μὲ 5 βοηθοὺς Ἐπισκότους 3,847,546 πιστῶν καὶ 1700 ἐφημερίους καὶ ἀξιωματούχους κληρικοῦς.

Τὸν ἀποσυρόμενον τοῦ δημοσίου βίου Ἱεράρχην ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου τιμῶσα ἀπέναμεν εἰς αὐτὸν τὸν τίτλον τοῦ πολίτου. Ἡ ἀπόφασις ἐλήφθη ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν ὁμοφώνως. Τὴν δὲ ἐξαίρετον ἐκτίμησιν πρὸς τὸ πρόσωπόν του ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἀγγλικανοί, Ἀσσημωροί, Ἰουδαῖοι, καὶ Καθολικοί, πάντες ἡμιλλῶντο πρῶτος νὰ υπογράψῃ τὴν σχετικὴν ἀναφοράν.

— Διὰ γ' φοράν ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Ἀγγλικῇ βουλῇ τὸ περὶ σταθεροποιήσεως τοῦ Πάσχα νομοσχέδιον

τὸ ὁποῖον καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῶν ὅρων τῆς ἀποδοχῆς αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἀρχῶν.

— *Ἐκκλησία Ρωσίας*

Ὁ Τοποτηρητὴς τῶν Μητροπολίτης Σέργιος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Πατριαρχικὴ Σύνοδος ἐξέδωκαν τῇ 9ῃ Μαΐου ἐ. ἐ. οὐκάζιον πρὸς τὸν Μητὴν Εὐλόγιον περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ρωσ. Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Τα κυριώτερα σημεῖα εἶνε τὰ ἑξῆς:

1.— Πάντες οἱ Ρῶσσοι κληρικοὶ (Μητροπολίτης Εὐλόγιος, Ἀρχιεπίσκοπος Βλαδίμηρος, Ἐπίσκοπος Σέργιος καὶ λοιποὶ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι συνενομήθησαν πρὸς τὴν Ἐγκύκλιον τῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου περὶ ἀνάγνωσσεως αὐτῆς καὶ ἀποχῆς ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, θεωροῦνται ὡς πρότερον ὑπαγόμενοι εἰς τὴν διοικητικὴν κανονικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

2.— Μέχρι συντάξεως καταστατικοῦ διοικήσεως τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ρωσ. Ἐκκλησιῶν ὁ Μητὴς Εὐλόγιος διευθύνει αὐτά.

3.— Καταργεῖται ὁ ἐν Κάρλοβιτς Σύλλογος τῶν Ἀρχιερέων, ὅστις δὲν εἶχε ἄλλο τι εἰμὴ συνέχειαν προϋπαρξάσης «προσωρινῆς ἀνωτάτης διευθύνσεως» τῶν Ρωσ. ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Ἐκκλησιῶν καὶ ταύτης κατηργημένης ἤδη ἐπὶ τῇ βάσει διατάξεων τοῦ Π(α)τριάρχου Τύχωνος· συνεπῶς θεωρεῖται ὁ Σύλλογος οὗτος ἑσπερημένος κανονικῆς ἐντολῆς πρὸς διεκπεραίωσιν κανονικῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων.

4.— Ἀκυροῦνται ὅλαι αἱ διατάξεις τοῦ Συλλόγου τούτου περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Ρωσικῶν ἐπαρχῶν.

5.— Αἶρεται ἡ εἰς τὸν Μητροπολίτην Εὐλόγιον κτλ. ἐπιβληθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐν Κάρλοβιτς ἀρχία.

6.— Πᾶσαι αἱ μετὰ τὴν εἰς τὸν Μητὴν Εὐλόγιον ἐπιβληθεῖσαν ποινὴν πράξεις τῶν ἐν Κάρλοβιτς καταδικάζονται ὡς ἀντικανονικαί. Καταδικάζεται ἐπίσης καὶ ὡς παρὰ νόμον ἡ τάσις αὐτῶν νὰ ἰδιοποιηθῶσι τὴν ὑπᾶντὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησιῶν.

7.— Δίδεται προθεσμία μέχρι τῆς 1/14 Σεπτεμβρίου εἰς τοὺς ἐν Κάρλοβιτς Ρώσους Ἱεράρχας, ὅπως ὑποταγῶσιν εἰς τὸν Μητροπολίτην Εὐλόγιον.

8.— Καθορίζεται ἡ στάσις τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς ἀπέναντι τῶν ἐν Κάρλοβιτς α) ἐὰν ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν Εὐλόγιον καὶ δώσωσιν ὑπόσχεσιν νομιμόφρονος πολιτείας ἀπέναντι τῶν σοβιετικῶν Ἀρχῶν, ὅποτε θὰ ἐξαρτῶνται κανονικῶς ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας.

β) Ἐἰν ὑποταχθῶσιν, ἀλλὰ δὲν δώσωσιν ὑπόσχεσιν νομιμοφροσύνης ἀπέναντι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας τῆς Ρωσσίας, ὅποτε θεωροῦνται μὴ ὑπαγόμενοι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν

Ο φίλοι συνδρομηταὶ μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἔκδοσις τῆς «Νέας Ζωῆς» δὲν ἀποτελεῖ κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν, ἃς στείλωσι προθύμως καὶ εὐχαρίστως τὴν μικρὰν συνδρομὴν των.

δὲν δύνανται νὰ διορισθῶσιν εἰς θέσεις τῆς δικαιοδοσίας του, καὶ

γ) Οἱ μὴ ὑποτασσόμενοι εἰς τὸν Εὐλόγιον, ἀρνούμενοι δὲ νομιμοφροσύνην ἀπέναντι τῆς ἐν Ρωσίᾳ Πολιτικῆς ἀρχῆς, θεωροῦνται ἀνυπότακτοι πρὸς τὴν νόμιμον Ἱεραρχίαν καὶ διδάσκαλοι «σχίσματος» κατὰ δὲ τὸν βαθμὸν τῆς ἐνοχῆς καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀντιστάσεώς των καταδικάζονται εἰς ἀργίαν μέχρι τῆς εἰς δίχην παραπομπῆς ἢ μέχρι μετανοίας.

—Κοπτικὴ Ἐκκλησία.

Ὑποτροφία.—Τὸ ζήτημα τῶν εἰς Ἀγγλίαν ὑποτρόφων τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας ζωηρότερον καὶ πάλιν ἀπασχόλησεν τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην. Ὁ λαὸς ποικιλοτρόπως ἐξεδήλωσε τὴν ἀποδοκιμασίαν του καὶ ἐξέφρασε τοὺς φόβους του ἐκ τοῦ ἐγγειορήματος τοῦ του. Ἀλλ' οἱ κείρονες τῆς ἰδέας Σύμβουλοι συγκαλέσαντες λαϊκὴν ἐν Καίρῳ συνάθροισιν ἀπέσπασαν ψήφισμα παρὰ τῶν προσελθόντων ὑπὲρ τῆς ἀποστολῆς τῶν ὑποτρόφων θεολόγων εἰς Ἀγγλίαν. Τὸ ψήφισμα ἐτηλεγραφήθη εἰς τὸν Τοποτηρητὴν ὅστις ὠχρωμένος διὰ τῆς ψήφου τῆς Συνόδου καὶ πολλῶν λαϊκῶν ὑπογραφῶν ἀμέσως τηλεγραφικῶς κατέκρινε καὶ ἀπεδοκίμασε τὸ ψήφισμα τῶν Συμβούλων. Τὸ ζήτημα μένει ἐκκρεμές. Ἡ γνώμη τῆς Ἱεραρχίας εἶνε ὑπὲρ τῆς μετακλήσεως ξένων θεολόγων Καθηγητῶν εἰς Αἴγυπτον.

Τὸ Πατριαρχικόν.—Τὸ ζήτημα τοῦτο κατ' αὐτὰς ζωηρότερον κατέστη ἢ περὶ ἀναδείξεως τοῦ Τοποτηρητοῦ εἰς Πατριάρχην κίνησις ἐντονωτέρα γίνεται ἢ Ἱεραρχία εἶνε ὁμόφωνος. Διάβημα ἐγένετο παρὰ τῇ Κυβερνήσει, διὰ νὰ προαιδοποιηθῇ περὶ τῆς ἐνδεχομένης ψήφου τῆς Ἱεραρχίας λύσεως τοῦ ζητήματος. Οἱ Σύμβουλοι καὶ οἱ ὁμόφρονες διαμαρτύρονται. Τὸ Συνβούλιον συνελθὼν τελευταίως εἰς ἑκτακτον συνεδρίαν ἀπεφάσισε νὰ προλάβῃ τὴν Κυβέρνησιν, ἵνα μὴ ἐδρεθῇ ἀπὸ τετελεσμένου γεγονότος. Ἐπιμένει εἰς τὴν κατὰ τὸ ὑποβληθὲν ὑπ' αὐτοῦ σχέδιον ἐκλογικοῦ κανονισμοῦ ἐκλογὴν τοῦ νέου Πατριάρχου καὶ οὐχὶ τὴν διὰ προαικιστάματος καὶ ἐκ συναρπαγῆς, οἷαν παρασκευάζει ἡ Ἱεραρχία.

—Ἐκκλησία Οὐκρανίας.

Ἐξ ὅσων ἔχομεν ἰδιαιτέρων πληροφοριῶν κατὰ τὸν παρελ. Μάιον Σύνοδος συνῆλθεν εἰς τὸ Χαρκῶβ τῆς Οὐκρανίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολί-

του Ποιμένος καὶ ἡσχολήθη ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων ἀπασχολούντων ἐπιτοπίως τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην. Προσκληθεὶς καὶ μετὰ τιμῶν δεκτὸς γενόμενος παρέστη ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχίου ἐν Μόσχᾳ. Παρέστησαν ἐπίσης ὁ Μητῆς Μόσχας Βενεαμίν, καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ρωσ. Συνόδου.

Ἡ Τοπικὴ αὕτη σύνοδος ἡσχολήθη ἐπὶ τῶν ἐξῆς κυριωτέρων ζητημάτων:

1) Συνεζητήθη τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, ἃν πρέπει, νὰ ἐξακολουθῇ ἐξαρτωμένη ἀπὸ τῆς Μόσχας ἢ νὰ χειραφετηθῇ. Τὸ ζήτημα προεκάλεσε ζωηρὰς συζητήσεις. Ἐπεκράτησεν ἡ τῶν συντηρητικῶν γνώμη καὶ παρεκάμφθη ὁ σκόπελος παραπεμφθέντος τοῦ ζητήματος εἰς τὴν προσεχῇ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

3) Ἀνεκoinώθησαν τὰ ἀτελνοφόρητα διαβήματα περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν αἰτοχαιροτονήτων ἐπισκόπων, οἵτινες ἀδιάλλακτοι ἐδείχθησαν πρὸς πᾶσαν συμβιβαστικὴν πρότασιν καὶ ἐοχηματίσθη περὶ αὐτῶν ἡ ὑπόνοια ὅτι ἡ ἀδιαλλαξία αὕτη δὲν εἶνε ἀνιδιοτελεῖς καὶ ἀνεξάντητος ἀπὸ ἀπόρητα ἐπιδόματα.

4) Συνεζητήθησαν οἱ βάσεις ἐξουσιοκομῆς ἀποκαταστάσεως τῶν σχέσεων τῆς Τυχωνικῆς μεριδος μετὰ τὰς ἄλλας ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικὰς μερίδας.

Οἱ διὰ πρώτην φορὰν λαμβάνοντες φύλλον καὶ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ παρακαλοῦνται ὅπως ἀφοῦ διαβάσουν προσεκτικὰ τὸ φύλλον μας ἐπιστρέψουν αὐτό. Οἱ μὴ ἐπιστρέφοντες τὸ φύλλον θεωροῦνται ὡς ἐγγραφεῖς συνδρομηταὶ καὶ παρακαλοῦνται ὅπως ἐμβάσωσι διὰ ταχ. ἐπιταγῆς τὴν συνδρομὴν των ἐντὸς τοῦ πρώτου μηνός.

Τὸ περιοδικὸν ἐκδιδόμενον τὴν πρώτην ἐκαστου μηνός εἰς διπλοῦν φύλλον ἀποστέλλεται εἰς τοὺς συνδρομητάς μας τακτικώτατα.

Τὰ ἐμβάσματα τῶν συνδρομῶν ἢ ὅ,τι ἄλλο ἀφορᾷ τὸ περιοδικὸν δεῖν νὰ ἀπευθύνωνται εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ζωή» Βάμον (Κρήτης).

**Οἱ μὴ λαμβάνοντες φύλλον τι ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ταχυδρομείου παρακαλοῦνται ὅπως καθι-
στῶσι γνωστὸν τοῦτο πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.**